

2

การส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร และคณะ*

ปัจจุบัน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลายังคงมีความอุดมสมบูรณ์ในระดับที่จะตอบสนองแนวทางการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในด้านต่างๆ ได้ดีพอสมควร รวมทั้งการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้ โดยถือได้ว่าลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม การวางกลยุทธ์ในการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ จะต้องกำหนดทิศทางที่ประสานการพัฒนาับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การวางฐานรากที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable development for tourism)

2.1 แหล่งท่องเที่ยวในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีความหลากหลาย และกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่จังหวัดสงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราช จากการสำรวจ สามารถจัดแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม ดังนี้

* ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร อรสา คงทอง คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
กำพล มีสวัสดิ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อภิรมย์ พรหมจรรยา คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

(1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีจำนวนรวม 79 แห่ง จำแนกออกได้เป็นกลุ่มย่อยตามลักษณะของสถานที่ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก หาดทราย พื้นที่ชุ่มน้ำ เกาะ จำนวน 54 แห่ง (ตารางที่ 2.1) และ ถ้ำ จำนวน 25 แห่ง เป็นต้น (ตารางที่ 2.2)

(2) แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม มีจำนวนรวม 133 แห่ง ได้แก่ ศาสนสถาน จำนวน 76 แห่ง (ตารางที่ 2.3) เมืองและชุมชนโบราณ ที่มีจุดเด่นสำคัญ เช่น เจดีย์ วัด ถ้ำโบราณ เป็นต้น จำนวน 22 แห่ง (ตารางที่ 2.4) และโบราณสถานอื่นๆ จำนวน 35 แห่ง (ตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		ลักษณะ
		อำเภอ	จังหวัด	
1	เกาะหนู-เกาะแมว	เมือง	สงขลา	เกาะ
2	เกาะขย	เมือง	สงขลา	เกาะ
3	เขาดังกวน	เมือง	สงขลา	ภูเขา
4	เขาน้อย	เมือง	สงขลา	ภูเขา
5	เขาเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	ภูเขา
6	หาดเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	หาดทราย
7	หาดสมิหลา	เมือง	สงขลา	หาดทราย
8	แหลมสนอ่อน	เมือง	สงขลา	หาดทราย
9	สะพานหินสุสานนท์	เมือง	สงขลา	สะพานและภูมิทัศน์โดยรอบ
10	สวนป่าเปรม	เมือง	สงขลา	สวนสาธารณะ
11	สวนสมุนไพร	เมือง	สงขลา	สวนสาธารณะ
12	สวนสัตว์สงขลา	เมือง	สงขลา	สวนสัตว์
13	หาดทรายแก้ว	สิงหนคร	สงขลา	หาดทราย
14	หาดม่วงงาม	สิงหนคร	สงขลา	หาดทราย
15	แหลมเจ้า	กระเสสินธุ์	สงขลา	พื้นที่ชุ่มน้ำ
16	อ่าวทุ่งบัว	กระเสสินธุ์	สงขลา	อ่าว
17	แหลมหาด	กระเสสินธุ์	สงขลา	พื้นที่ชุ่มน้ำ
18	แหลมคูลา	กระเสสินธุ์	สงขลา	พื้นที่ชุ่มน้ำ
19	แหลมยาง	กระเสสินธุ์	สงขลา	พื้นที่ชุ่มน้ำ
20	แหลมควายราบ	กระเสสินธุ์	สงขลา	พื้นที่ชุ่มน้ำ
21	เกาะใหญ่	กระเสสินธุ์	สงขลา	เกาะ
22	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ	สติงพระ	สงขลา	พื้นที่ชุ่มน้ำ
23	หาดมหาราช	สติงพระ	สงขลา	หาดทราย
24	น้ำตกโตนปลิว	รัตภูมิ	สงขลา	น้ำตก

ตารางที่ 2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		ลักษณะ
		อำเภอ	จังหวัด	
25	น้ำตกโตนงาช้าง	หาดใหญ่	สงขลา	น้ำตก
26	แหลมโพธิ์	หาดใหญ่	สงขลา	หาดทราย
27	สวนสาธารณะหาดใหญ่	หาดใหญ่	สงขลา	สวนสาธารณะ
28	ป่าผาดำ	คลองหอยโข่ง	สงขลา	ป่าและน้ำตก
29	อ่างเก็บน้ำสะเดา	สะเดา	สงขลา	อ่างเก็บน้ำและภูมิทัศน์โดยรอบ
30	อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง	สะเดา	สงขลา	ภูเขา
31	เขากทะเลลู	เมือง	พัทลุง	ภูเขา
32	หาดแสนสุขลำปำ	เมือง	พัทลุง	หาดทราย
33	น้ำตกเขาคราม	เมือง	พัทลุง	น้ำตก
34	น้ำตกบ้านโตน	เมือง	พัทลุง	น้ำตก
35	เกาะสี่ เกาะห้า	ปากพะยูน	พัทลุง	เกาะ
36	เกาะหมาก	ปากพะยูน	พัทลุง	เกาะ
37	บ้านเขาชัน	ปากพะยูน	พัทลุง	ภูมิทัศน์
38	บ้านอ่าวท่ายาง	ปากพะยูน	พัทลุง	ภูมิทัศน์
39	อุทยานนกน้ำทะเลน้อย	ควนขนุน	พัทลุง	พื้นที่ชุ่มน้ำ
40	น้ำตกตะโหนด (น้ำตกหม่อมจ้อย)	ตะโหนด	พัทลุง	น้ำตก
41	อ่างเก็บน้ำชลประทานท่าเขียด	บางแก้ว	พัทลุง	อ่างเก็บน้ำและภูมิทัศน์โดยรอบ
42	น้ำตกหูแร่	บางแก้ว	พัทลุง	น้ำตก
43	แก่งหูแร่	บางแก้ว	พัทลุง	ธารน้ำ
44	บ่อน้ำร้อนธารน้ำเย็น	เขาชัยสน	พัทลุง	บ่อน้ำ
45	แหล่งน้ำทะเลพระ	เขาชัยสน	พัทลุง	แหล่งน้ำ
46	แหลมจองถนน	เขาชัยสน	พัทลุง	หาดทราย
47	น้ำตกบ้านไร่เหนือ	กงหรา	พัทลุง	น้ำตก
48	น้ำตกนกกร้า	กงหรา	พัทลุง	น้ำตก
49	น้ำตกไพรวัลย์	กงหรา	พัทลุง	น้ำตก
50	บ่อน้ำร้อนโลหะจังกระ	กงหรา	พัทลุง	บ่อน้ำร้อน
51	น้ำตกมโนราห์	กงหรา	พัทลุง	น้ำตก
52	น้ำตกลาดเดย	ป่าบอน	พัทลุง	น้ำตก
53	น้ำตกเขาชัน	ป่าบอน	พัทลุง	น้ำตก
54	อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า	ศรีบรรพต	พัทลุง	ภูเขา

ตารางที่ 2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		จุดเด่นที่สำคัญ
		อำเภอ	จังหวัด	
1	ถ้ำขุดเขาควหา	สติงพระ	สงขลา	-
2	ถ้ำเขารูปช้าง	สะเดา	สงขลา	-
3	ถ้ำเขารักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	-
4	ถ้ำพระเจ้าจิงโหลน	รัตภูมิ	สงขลา	-
5	ถ้ำพระเจ้าเจียก	เมือง	พัทลุง	-
6	ถ้ำคูหาสวรรค์	เมือง	พัทลุง	-
7	ถ้ำพระเจ้ากั๋ง	เมือง	พัทลุง	-
8	ถ้ำพระเจ้าชัยบุรี	เมือง	พัทลุง	-
9	ถ้ำพระเจ้าหลักโค	เมือง	พัทลุง	-
10	ถ้ำพระเจ้าอัน	เมือง	พัทลุง	-
11	ถ้ำมัจฉา	เมือง	พัทลุง	-
12	ถ้ำมาลัยเทพนิมิตร	เมือง	พัทลุง	-
13	ถ้ำเขาโต๊ะบุญ	ควนขนุน	พัทลุง	-
14	ถ้ำนั้ตรพันต์เขาอ้อ	ควนขนุน	พัทลุง	-
15	ถ้ำพระเจ้ากลาง	ควนขนุน	พัทลุง	-
16	ถ้ำพระเจ้าพังอิฐ	ควนขนุน	พัทลุง	-
17	ถ้ำเขาหัวช้าง	ตะโหมด	พัทลุง	-
18	ถ้ำพระเจ้าชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	-
19	ถ้ำควายเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	-
20	ถ้ำล่องลมเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	-
21	ถ้ำแม่วขาว	กงหรา	พัทลุง	-
22	ถ้ำพุทธโคดม	กงหรา	พัทลุง	-
23	ถ้ำพระเจ้าลำเลียง	กิ่ง อ. ศรีนครินทร์	พัทลุง	-
24	ถ้ำพระเจ้าปู่	ศรีบรรพต	พัทลุง	-
25	ถ้ำพระเจ้าพระทอง	ชะอวด	นครศรีธรรมราช	-

ตารางที่ 2.3 แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถานในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		จุดเด่นที่สำคัญ
		อำเภอ	จังหวัด	
1	มัสยิดอุสาสนอิสลาม	เมือง	สงขลา	เป็นที่เคารพบูชาของประชาชนในท้องถิ่น
2	วัดมัทธมิมาวาสวรวิหาร	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
3	วัดเกาะถ้ำ	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
4	วัดชัยมงคล	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
5	วัดดินเมรุศรีสุदारาม	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
6	วัดท้ายยอ	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
7	วัดเพชรมงคล	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
8	วัดโพธิ์ปฐมवास	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
9	วัดแหลมทราย	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
10	วัดเขาน้อย	สิงหนคร	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
11	วัดชะแล้	สิงหนคร	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
12	วัดบ่อทรัพย์	สิงหนคร	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
13	วัดภูผาเบิก	สิงหนคร	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
14	วัดศิริวรรณवास	สิงหนคร	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
15	วัดสุวรรณคีรี	สิงหนคร	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
16	วัดแหลมจาก	สิงหนคร	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
17	วัดสูงเกาะใหญ่	กระแสดินธุ์	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
18	วัดทุ่งบัว	กระแสดินธุ์	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
19	วัดเอกเชิงแส	กระแสดินธุ์	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
20	วัดท่าคูระ	สทิงพระ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
21	วัดศีลาถอย (วัดกระ)	สทิงพระ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
22	วัดจะทิ้งพระ	สทิงพระ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
23	วัดนางเหล้า	สทิงพระ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
24	วัดพะโคะ	สทิงพระ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
25	วัดดีหลวง	สทิงพระ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
26	วัดชะแม	สทิงพระ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
27	วัดหัวเก็ด (วัดโลกทอง)	ระโนด	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
28	วัดเจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
29	วัดเจียงฟง	ระโนด	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
30	วัดพังยาง	ระโนด	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
31	วัดลีหยัง	ระโนด	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ

ตารางที่ 2.3 แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถานในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ
สงขลา (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		จุดเด่นที่สำคัญ
		อำเภอ	จังหวัด	
32	วัดคงคาดี	ควนเนียง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
33	วัดควนเนียง	ควนเนียง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
34	วัดบ่อหว่า	ควนเนียง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
35	วัดบางทิง	ควนเนียง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
36	วัดบางเหริยง	ควนเนียง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
37	วัดคงคาเลียบ	บางกล่ำ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
38	วัดโคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
39	วัดคลองเปล	หาดใหญ่	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
40	วัดคูเต่า	หาดใหญ่	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
41	วัดโคกสมานคุณ	หาดใหญ่	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
42	วัดอู่ตะเภา	หาดใหญ่	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
43	วัดเขาจิ้งโหล่น	รัตภูมิ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
44	วัดถ้ำเขาพระ	รัตภูมิ	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
45	วัดเขาแดงตก	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
46	วัดเขาแดงตะวันออก	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
47	วัดควนปรัง	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
48	วัดคูหาสวรรค์	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
49	วัดป่าขอม	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
50	วัดป่าลิไลยก์	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
51	วัดภูผาภิมุข	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
52	วัดยาง	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
53	วัดวัง	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
54	วัดวิหารเบิก	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
55	วัดวิหารสูง	เมือง	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
56	วัดทุ่งขุนหลวง	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
57	วัดพระเกิด	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
58	วัดรัตนาราม	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
59	วัดห้วยลึก	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
60	วัดหัวเตย	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
61	วัดแหลมกรวด	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
62	วัดเขาอ้อ	ควนขนุน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
63	วัดดอนศาลา	ควนขนุน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ

ตารางที่ 2.3 แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถานในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		จุดเด่นที่สำคัญ
		อำเภอ	จังหวัด	
64	วัดบ้านสวน	ควนขนุน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
65	วัดสุนทรवास	ควนขนุน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
66	วัดช่างทอง	บางแก้ว	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
67	วัดรัตนาวาราม	บางแก้ว	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
68	วัดสวนตาราม	บางแก้ว	พัทลุง	เป็นศาสนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
69	วัดเขียนบางแก้ว	บางแก้ว	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
70	วัดโพธิญาณวาราม	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
71	วัดสะทังน้อย	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
72	วัดสะทังใหญ่	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
73	วัดห่านโพธิ์	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
74	วัดเกษตรนิคม	กิ่ง อ.ศรีนครินทร์	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
75	วัดพังกึ่ง	กงหรา	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
76	วัดป่าบาก	ป่าบอน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ

ตารางที่ 2.4 แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทเมืองโบราณและชุมชนโบราณ ในพื้นที่
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		จุดเด่นที่สำคัญ
		อำเภอ	จังหวัด	
1	เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน	เมือง	สงขลา	วัด เจดีย์ พระพุทธรูป
2	เมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง	เมือง	สงขลา	กำแพงเมือง วัด เจดีย์ พระพุทธรูป หลักเมือง
3	เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง	สิงหนคร	สงขลา	ป้อม กำแพงเมือง คูเมือง โคกเนิน วัดโบราณ เจดีย์
4	ชุมชนโบราณสทิงหม้อ-ปะโอ	สิงหนคร	สงขลา	วัด พระพุทธรูป สระน้ำ เตาเผา
5	ชุมชนโบราณเกาะใหญ่	กระแสดินธุ์	สงขลา	วัด พระพุทธรูป
6	เมืองสทิงพระ	สทิงพระ	สงขลา	สระน้ำ วัด เจดีย์ พระพุทธรูป
7	ชุมชนโบราณเขาพะโคะ-เขาคูหา	สทิงพระ	สงขลา	วัด เจดีย์ พระพุทธรูป เทวรูป สระน้ำ ถ้ำ พระโพธิสัตว์
8	ชุมชนโบราณชะแม - ดิหลวง	สทิงพระ	สงขลา	วัด เจดีย์ พระพุทธรูป สระน้ำ
9	ชุมชนโบราณโคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	วัด โลกเนินดิน
10	เมืองพังยาง	ระโนด	สงขลา	วัด พระพุทธรูป เจดีย์
11	ชุมชนโบราณสีหยัง-เจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	วัด เจดีย์ คูน้ำ พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ สระน้ำ
12	ชุมชนโบราณบ้านเจียงพง - โลกทอง	ระโนด	สงขลา	วัด พระพุทธรูป เทวรูป โลก เนินดิน
13	เมืองโบราณโคกเมือง	เขาชัยสน	พัทลุง	พระพุทธรูป เนินดิน เศษภาชนะดินเผา วัด
14	เมืองพระรถ	เมือง	พัทลุง	เครื่องปั้นดินเผา เนินดิน
15	เมืองพัทลุงบ้านควนแร่	เมือง	พัทลุง	วัด เจดีย์
16	เมืองพัทลุงเขาชัยบุรี	เมือง	พัทลุง	วัด เจดีย์ พระพุทธรูป ร่องรอยประวัติศาสตร์ เลื้อเมือง
17	เมืองพัทลุงบ้านพญาขัน	เมือง	พัทลุง	โคกเนิน บ่อน้ำ วัด สระน้ำ
18	เมืองพัทลุงบ้านม่วง	เมือง	พัทลุง	โคกเนินดิน
19	เมืองพัทลุงบ้านศาลาไต่ะวัก	เมือง	พัทลุง	โคกเนิน ดิน
20	เมืองพัทลุงบ้านลำปำ	เมือง	พัทลุง	วังเจ้าเมือง วัดเลื้อเมือง
21	ชุมชนโบราณบ้านควนถบ ควนसार	เมือง	พัทลุง	วัด พระพุทธรูป
22	ชุมชนโบราณบ้านพระเกิด	ปากพะยูน	พัทลุง	วัด พระพุทธรูป เครื่องถ้วยชาม

ตารางที่ 2.5 แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		จุดเด่นที่สำคัญ
		อำเภอ	จังหวัด	
1	เจดีย์เขารูปช้าง	เมือง	สงขลา	เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
2	เจดีย์บันยอชดเขาภู	เมือง	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
3	เจดีย์บันยอชดเขาเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
4	เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุวัดชัยมงคล	เมือง	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
5	ป้อมปืนปากน้ำแหลมทราย	เมือง	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
6	พระเจดีย์หลวงบนยอดเขาดังกวน	เมือง	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
7	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา	เมือง	สงขลา	เป็นแหล่งเก็บรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์
8	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา	เมือง	สงขลา	เป็นแหล่งเก็บรวบรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์
9	ศาลหลักเมือง	เมือง	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
10	ศาลาพิลาจารึก	เมือง	สงขลา	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
11	สถาบันทักษิณคดีศึกษา	เมือง	สงขลา	เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมวิทยาท้องถิ่น
12	ป้อมเมือง	เมือง	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
13	กำแพงเมืองเก่า	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
14	คูเมือง	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
15	เจดีย์บันยอชดเขาน้อย	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
16	เจดีย์ 2 องค์บนยอดเขาค่ายม่วง	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
17	บ่อเก้ง	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
18	ที่ฝังศพต้นตระกูล ณ สงขลา	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
19	ที่ฝังศพพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
20	ป้อมพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
21	ศาลาหลบเสือ	สิงหนคร	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
22	เจดีย์เขารัดปู	กระแสดินธุ์	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
23	บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดแหลมบ่อท่อ	กระแสดินธุ์	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
24	โคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	เป็นโบราณสถาน
25	พระพุทธรูปเขาพระ	รัตภูมิ	สงขลา	เป็นที่เคารพบูชาของประชาชนในท้องถิ่น
26	พระพุทธรูปบนเขารักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	เป็นที่เคารพบูชาของประชาชนในท้องถิ่น
27	เจดีย์เขาแดง	เมือง	พัทลุง	เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
28	เจดีย์เขาอกทะลุ	เมือง	พัทลุง	เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
29	เจดีย์ถ้ำมาลัย	เมือง	พัทลุง	เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
30	ควนเจดีย์	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์

ตารางที่ 2.5 แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง		จุดเด่นที่สำคัญ
		อำเภอ	จังหวัด	
31	พระบรมธาตุเจดีย์สถานทิพย์พิมาน เขานางฟ้า	ปากพะยูน	พัทลุง	เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์
32	โคกพระคูลา	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นปูชนียสถานที่สำคัญ
33	โคกพระสองพี่น้อง	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นโบราณสถาน
34	โคกเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นโบราณสถาน
35	หลักเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	เป็นโบราณสถาน

นอกจากนี้ ยังมีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมพื้นบ้านและประเพณีท้องถิ่น ที่สำคัญในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่มีศักยภาพในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น

- การทอผ้าเกาะยอ ของชาว ต. เกาะยอ อ. เมือง จ.สงขลา
- เครื่องปั้นดินเผาสทิงหม้อ ซึ่งเป็นหัตถกรรมสำคัญของชาวบ้านสทิงหม้อ ต.สทิงหม้อ อ.สิงหนคร

จ. สงขลา

- กระเบื้องดินเผาเมืองสงขลา ปัจจุบัน มีโรงกระเบื้อง แบบดั้งเดิมอยู่เพียงแห่งเดียว คือที่บ้านท่านางหอม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

- การสานเสื่อกระจูด ต.ทะเลน้อย และ ต.พนางตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง
- การแกะรูปหนังตะลุง อ.ควนเนียง จ.สงขลา
- หัตถกรรมกะลามะพร้าว กระจายอยู่ใน ต.ชัยบุรี อ.เมือง จ.พัทลุง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีท้องถิ่น เช่น

- ประเพณีแข่งเรือยาว อ. บางกล่ำ จ.สงขลา
- ประเพณีวันว่างหรือวันสงกรานต์
- ประเพณีทำบุญเดือน 10
- ประเพณีลากพระหรือประเพณีชักพระ

2.2 กรอบแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หัวข้อนี้จะกล่าวถึงการกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เกิดความสอดคล้องกับการวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและทางเลือกที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมและครอบคลุมชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ต่อไป

จากการสำรวจข้อมูลสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่าทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจำแนกได้ดังนี้

- ธรรมชาติของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา น้ำ และเกาะแก่งต่างๆ
- เขตป่าเขาและต้นน้ำ สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ
- แหล่งประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม
- วิถีชีวิตชุมชน เช่นในพื้นที่ อบต.เกาะยอ อบต.ท่าหิน พื้นที่บริเวณเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ

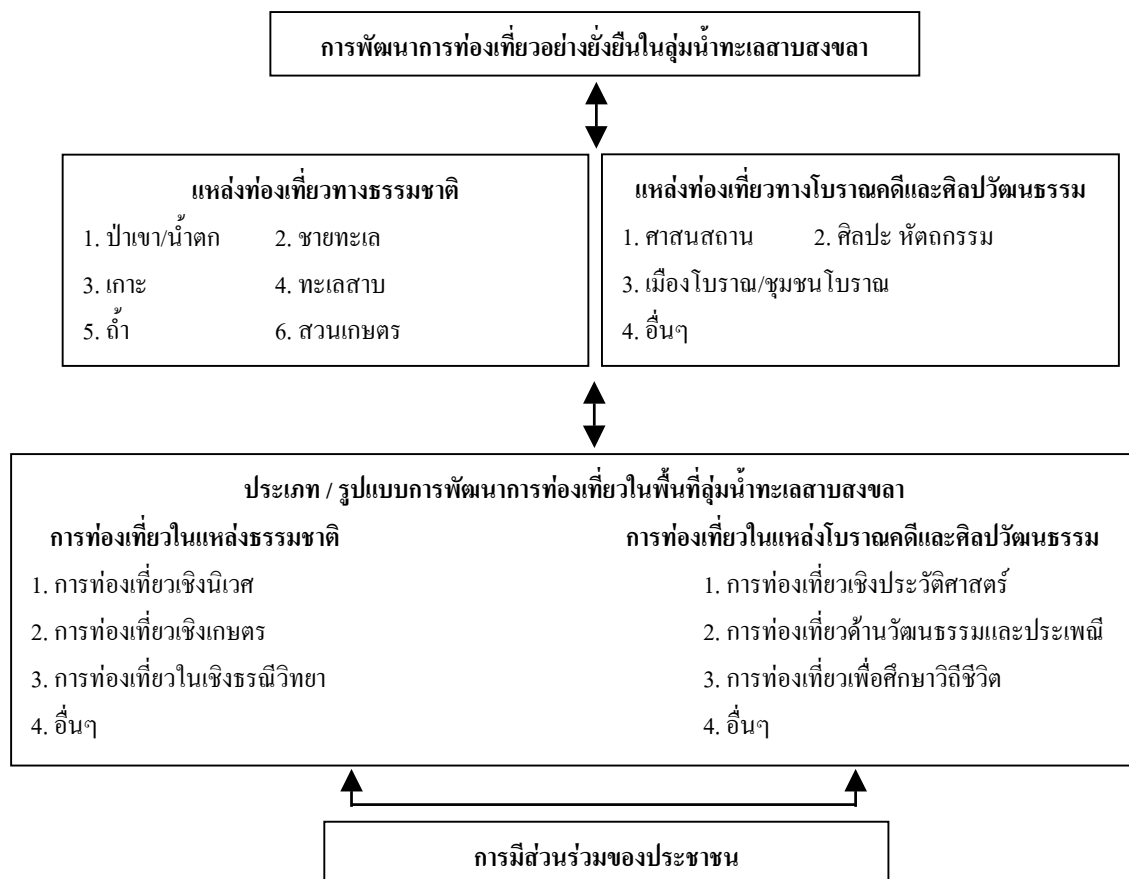
และในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ประเพณีท้องถิ่นและวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมตาลโตนดบนคาบสมุทรสติงพระ ได้แก่ การผลิตน้ำตาลโตนดและที่เกี่ยวข้องเนื่อง การทำหัตถกรรมใยตาล และการเพาะเมล็ดตาล ซึ่งมีศักยภาพสูงเพียงพอที่จะนำมาเป็นรากฐานในการพัฒนาคนและชุมชนในพื้นที่นี้ ทั้งนี้เพราะตาลโตนดซึ่งเป็นพืชพื้นบ้านตระกูลปาล์มใบพัด มีการปลูกกระจายอยู่ทุกอำเภอในจังหวัดสงขลาเกือบ 3 ล้านต้น นับเป็นจังหวัดที่มีต้นตาลโตนดมากที่สุดในประเทศ (พรณีภาและคณะ, 2547)

ในการดำเนินงานตามกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (รูปที่ 2.1) อันจะนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว การวางรูปแบบและจัดประเภทของการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไปตามศักยภาพและทรัพยากรของพื้นที่ ซึ่งท้ายที่สุดจำเป็นจะต้องมีการขับเคลื่อนโดยองค์กรและหน่วยงานในพื้นที่เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ แต่สภาพปัจจุบันของพื้นที่ท่องเที่ยวในลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาขาดความชัดเจนและความต่อเนื่องในการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประเด็นปัญหาหลักได้แก่

- การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่
- ความรู้ความเข้าใจและการตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม
- การบริหารจัดการและการวางแผนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- การประสานความร่วมมือ/เครือข่ายในระดับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่

จากประเด็นปัญหาในภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาข้างต้น ส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาที่สืบเนื่องมาจากอดีต การวางแผนในการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจึงมีการนำประเด็นปัญหาในพื้นที่มาวิเคราะห์พิจารณา โดยคำนึงถึงศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว คุณค่าและองค์ประกอบของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ความเสี่ยงของผลกระทบของ

แหล่งท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นประเด็นพิจารณาหรือเกณฑ์ในการประเมินที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ อันจะก่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดมาตรการ แผนงาน ทางเลือกในการสร้างโอกาสในมิติของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยชุมชนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 2.1 กรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

2.3 ศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

คณะผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางการประเมินศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังนี้

- (1) ประเมินศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม
- (2) วิเคราะห์แนวทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยกำหนดค่าคะแนนในการประเมินแต่ละประเด็นตามลำดับความสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนงาน กำหนดมาตรการ สร้างรูปแบบ/ประเภท/กิจกรรมของการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ ในลำดับถัดไป

2.3.1 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีประเด็นหลักที่ใช้ในการพิจารณา ได้แก่

- สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว
- คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว
- การบริหารจัดการ
- ความพร้อมในการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรอื่นๆ
- ความสะดวกและการบริการด้านการท่องเที่ยว

แต่ละประเด็นถูกนำมาพิจารณาค่าคะแนนศักยภาพของทั้งพื้นที่ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ประเมินได้ตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไปถือว่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง (H_p) แหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 40-59 ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพปานกลาง (M_p) และแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 40 ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพต่ำ (L_p) ตามลำดับ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 2 ค)

2.3.2 การประเมินความเสี่ยงต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยว

การศึกษาและประเมินความเสี่ยงต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม จะพิจารณาถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในพื้นที่และความเสี่ยงที่อาจจะเกิดตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งมีประเด็นหลักที่ใช้ในการพิจารณาได้แก่

- ความเสี่ยงต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม
- ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว
- ความเสี่ยงต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น

แต่ละประเด็นถูกนำมาพิจารณาคะแนนความเสี่ยงต่อผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยว โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ประเมินได้ตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไปถือว่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงสูง (H_r) แหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนอยู่ระหว่างร้อยละ 40-59 ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงปานกลาง (M_r) และแหล่งท่องเที่ยวที่มีคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 40 ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงต่ำ (L_r) ตามลำดับ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 2ค)

การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและการประเมินความเสี่ยงของผลกระทบ ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม ทางคณะผู้ศึกษาได้ทำการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นตัวแทน โดยจำแนกเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก รอง และแหล่งท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ จำนวน 147 แหล่ง จาก 212 แหล่ง ในส่วนของแหล่งท่องเที่ยวที่เหลือ จำนวน 65 แหล่ง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการกระจายตัวอยู่ทั่วไปในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ตารางที่ 2.6 – 2.11 แสดงรายละเอียดการประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับและการประเมินระดับความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตารางที่ 2.12 – 2.20 แสดงรายละเอียดของการประเมินแหล่งท่องเที่ยวที่คัดเลือกโดยคณะผู้ศึกษา เพื่อใช้เป็นตัวแทนในการประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับ และเพื่อใช้ประเมินระดับความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในภาคผนวก 2ค)

ตารางที่ 2.6 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา						ระดับศักยภาพ	
				1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญ	3. การบริหารจัดการ	4. ความพร้อมในการส่งเสริมฯ	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กร	6. ความสะดวกและการบริการ	คะแนน	ศักยภาพ
				25%	20%	20%	15%	15%	5%	100%	
1	เกาะหนู – เกาะแมว	เมือง	สงขลา	6.2	10.7	16.8	9.4	10.8	2.8	56.6	ปานกลาง
2	เกาะยอ	เมือง	สงขลา	13.3	14.0	12.3	8.8	9.5	2.8	60.7	สูง
3	เขาดังกวน	เมือง	สงขลา	3.7	10.7	14.9	9.8	9.8	5.0	53.8	ปานกลาง
4	เขาน้อย	เมือง	สงขลา	1.7	9.3	8.5	6.8	6.5	1.7	34.5	ต่ำ
5	เขาเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	3.2	13.3	10.4	8.2	8.0	2.8	45.9	ปานกลาง
6	หาดเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	2.5	10.7	9.9	9.2	8.0	3.8	44.0	ปานกลาง
7	หาดสมิหลา	เมือง	สงขลา	10.8	18.0	12.0	10.0	10.8	3.7	65.3	สูง
8	แหลมสนอ่อน	เมือง	สงขลา	10.8	12.0	9.9	8.0	7.5	3.6	51.8	ปานกลาง
9	สะพานคั่นสุลต่านนท์	เมือง	สงขลา	17.2	12.0	9.9	10.2	9.8	3.1	62.1	สูง
10	สวนป่าเปรม	เมือง	สงขลา	12.5	10.7	12.5	8.8	9.8	4.5	58.8	ปานกลาง
11	สวนสมุนไพร	เมือง	สงขลา	7.5	10.7	10.7	7.2	8.3	3.9	48.2	ปานกลาง
12	สวนสัตว์สงขลา	เมือง	สงขลา	16.4	14.0	19.0	11.2	9.5	4.8	74.8	สูง
13	หาดทรายแก้ว	สิงหนคร	สงขลา	10.8	15.3	10.4	7.4	8.5	3.9	56.4	ปานกลาง
14	หาดม่วงงาม	สิงหนคร	สงขลา	8.3	13.3	7.5	6.0	7.0	1.7	43.8	ปานกลาง
15	แหลมเจ้า	กระเส็นสุ	สงขลา	7.7	7.3	4.8	6.8	6.0	2.0	34.6	ต่ำ
16	อ่าวทุ่งบัว	กระเส็นสุ	สงขลา	6.0	9.3	8.0	7.2	8.5	3.5	42.5	ปานกลาง
17	แหลมหาด	กระเส็นสุ	สงขลา	7.7	7.3	4.8	6.8	6.0	2.0	34.6	ต่ำ
18	แหลมตูลา	กระเส็นสุ	สงขลา	7.8	7.3	4.3	6.2	7.0	1.9	34.6	ต่ำ
19	แหลมยาง	กระเส็นสุ	สงขลา	7.8	7.3	4.3	6.2	7.0	1.9	34.6	ต่ำ
20	แหลมควายราบ	กระเส็นสุ	สงขลา	10.0	18.0	7.5	7.2	8.5	2.8	54.0	ปานกลาง
21	เกาะใหญ่	กระเส็นสุ	สงขลา	12.8	14.7	12.0	9.2	12.0	2.5	63.2	สูง
22	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ	สติงพระ	สงขลา	16.8	20.0	16.0	10.0	11.0	3.8	77.6	สูง
23	หาดมหาราช	สติงพระ	สงขลา	8.3	14.0	7.5	7.2	7.3	1.6	45.8	ปานกลาง
24	น้ำตกโดนปลิว	รัตภูมิ	สงขลา	10.8	12.0	14.4	8.4	11.0	4.3	60.9	สูง
25	น้ำตกโดนงาช้าง	หาดใหญ่	สงขลา	17.5	20.0	16.0	9.4	10.8	4.3	77.9	สูง
26	แหลมโพธิ์	หาดใหญ่	สงขลา	10.8	15.3	5.1	7.4	8.5	3.9	51.1	ปานกลาง
27	สวนสาธารณะหาดใหญ่	หาดใหญ่	สงขลา	13.1	9.3	10.4	7.8	6.8	3.8	51.1	ปานกลาง
28	ป่าผาคา	คลองหอยโข่ง	สงขลา	18.7	12.0	8.7	6.4	8.5	1.3	55.5	ปานกลาง

ตารางที่ 2.6 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา						ระดับศักยภาพ	
				1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญ	3. การบริหารจัดการ	4. ความพร้อมในการส่งเสริม	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กร	6. ความสะดวกและการบริการ	คะแนน	ศักยภาพ
				25%	20%	20%	15%	15%	5%	100%	
29	อ่างเก็บน้ำสะเดา	สะเดา	สงขลา	7.5	12.0	5.3	5.2	9.5	1.3	40.9	ปานกลาง
30	อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง	สะเดา	สงขลา	15.8	16.7	10.9	8.0	8.0	2.5	61.9	สูง
31	เขาคอกทะเล	เมือง	พัทลุง	13.3	8.0	8.3	6.4	7.0	1.3	44.3	ปานกลาง
32	หาดแสนสุขลำปำ	เมือง	พัทลุง	8.3	18.0	11.2	10.2	10.5	2.3	60.6	สูง
33	น้ำตกเขาคราม	เมือง	พัทลุง	10.8	13.3	11.2	7.6	8.5	1.8	53.3	ปานกลาง
34	น้ำตกบ้านโดน	เมือง	พัทลุง	11.2	13.3	11.7	8.0	9.5	2.1	55.8	ปานกลาง
35	เกาะสี่ เกาะห้า	ปากพะยูน	พัทลุง	20.5	20.0	12.5	6.8	10.0	3.5	73.3	สูง
36	เกาะหมาก	ปากพะยูน	พัทลุง	6.9	7.6	12.0	9.4	9.0	4.0	48.9	ปานกลาง
37	บ้านเขาชัน	ปากพะยูน	พัทลุง	12.7	13.3	8.8	7.2	8.0	1.6	51.6	ปานกลาง
38	บ้านอ่าวท่ายาง	ปากพะยูน	พัทลุง	16.5	15.3	9.6	6.4	6.8	2.0	56.6	ปานกลาง
39	อุทยานนกน้ำทะเลน้อย	ควนขนุน	พัทลุง	22.0	20.0	13.6	10.8	12.8	3.8	82.9	สูง
40	น้ำตกตะโหนด (น้ำตกหม่อมจุ้ย)	ตะโหนด	พัทลุง	6.3	10.7	6.9	7.4	8.8	2.5	42.6	ปานกลาง
41	อ่างเก็บน้ำชลประทานท่าเรือ	บางแก้ว	พัทลุง	10.8	14.0	6.4	6.2	8.0	1.6	47.0	ปานกลาง
42	น้ำตกหุแระ	บางแก้ว	พัทลุง	9.0	14.0	10.1	8.0	8.3	3.3	52.6	ปานกลาง
43	แก่งหุแระ	บางแก้ว	พัทลุง	10.2	16.0	11.7	8.0	8.3	3.3	57.4	ปานกลาง
44	บ่อน้ำร้อนธารน้ำเย็น	เขาชัยสน	พัทลุง	13.3	16.7	16.0	10.6	9.0	3.8	69.4	สูง
45	แหล่งน้ำทะเลพระ	เขาชัยสน	พัทลุง	8.3	6.7	8.5	6.4	6.0	1.8	37.7	ต่ำ
46	แหลมจองถนน	เขาชัยสน	พัทลุง	5.8	14.0	11.7	7.2	7.0	2.3	48.0	ปานกลาง
47	น้ำตกบ้านไร่เหนือ	กงหรา	พัทลุง	8.7	14.0	9.6	8.8	9.3	3.0	53.3	ปานกลาง
48	น้ำตกนกกร้า	กงหรา	พัทลุง	10.8	13.3	12.0	8.0	8.0	2.8	54.9	ปานกลาง
49	น้ำตกไพรวัลย์	กงหรา	พัทลุง	12.6	11.3	9.6	8.0	7.3	3.8	52.5	ปานกลาง
50	บ่อน้ำร้อนโละจิงกระ	กงหรา	พัทลุง	5.8	8.0	7.5	5.8	6.3	2.3	35.6	ต่ำ
51	น้ำตกมโนราห์	กงหรา	พัทลุง	10.8	13.3	12.0	8.0	8.0	2.6	54.7	ปานกลาง
52	น้ำตกลาดเคย	ป่าบอน	พัทลุง	10.8	16.0	12.8	8.0	9.0	2.5	59.1	ปานกลาง
53	น้ำตกเขาชัน	ป่าบอน	พัทลุง	11.5	15.3	11.2	8.0	9.0	2.6	57.6	ปานกลาง
54	อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า	ศรีบรรพต	พัทลุง	22.5	20.0	14.7	10.8	6.8	4.2	78.9	สูง

ตารางที่ 2.7 การประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา			ระดับความเสี่ยง	
				1. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น	คะแนน	ความเสี่ยง
				55%	25%	20%	100%	
1	เกาะหนู-เกาะแมว	เมือง	สงขลา	20.2	10.0	4.0	34.2	ต่ำ
2	เกาะยอ	เมือง	สงขลา	23.8	20.0	6.2	50.1	ปานกลาง
3	เขาดังกวน	เมือง	สงขลา	26.3	20.0	9.8	56.1	ปานกลาง
4	เขาน้อย	เมือง	สงขลา	9.2	5.0	4.0	18.2	ต่ำ
5	หาดเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	20.2	10.0	4.0	34.2	ต่ำ
6	หาดสมิหลา	เมือง	สงขลา	23.8	20.0	10.0	53.8	ปานกลาง
7	แหลมสนอ่อน	เมือง	สงขลา	27.5	20.0	14.2	61.7	สูง
8	สะพานหินสุสานนท์	เมือง	สงขลา	23.2	20.0	10.2	53.4	ปานกลาง
9	สวนป่าเปรม	เมือง	สงขลา	26.9	10.0	12.0	48.9	ปานกลาง
10	สวนสมุนไพร	เมือง	สงขลา	20.8	5.0	8.0	33.8	ต่ำ
11	เขาเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	19.6	6.7	8.0	34.2	ต่ำ
12	สวนสัตว์สงขลา	เมือง	สงขลา	27.9	15.0	12.0	54.9	ปานกลาง
13	หาดทรายแก้ว	สิงหนคร	สงขลา	26.9	13.3	9.8	50.0	ปานกลาง
14	หาดม่วงงาม	สิงหนคร	สงขลา	19.6	13.3	8.4	41.3	ปานกลาง
15	แหลมเจ้า	กระเส็นธู	สงขลา	14.1	5.0	4.0	23.1	ต่ำ
16	อ่าวทุ่งบัว	กระเส็นธู	สงขลา	15.9	3.3	4.0	23.2	ต่ำ
17	แหลมหาด	กระเส็นธู	สงขลา	14.1	5.0	4.0	23.1	ต่ำ
18	แหลมคูลา	กระเส็นธู	สงขลา	15.3	5.0	4.0	24.3	ต่ำ
19	แหลมยาง	กระเส็นธู	สงขลา	15.3	5.0	4.0	24.3	ต่ำ
20	แหลมควายราบ	กระเส็นธู	สงขลา	17.7	5.0	4.0	26.7	ต่ำ
21	เกาะใหญ่	กระเส็นธู	สงขลา	20.8	15.0	7.1	42.9	ปานกลาง
22	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ	สติงพระ	สงขลา	25.1	20.0	7.3	52.4	ปานกลาง
23	หาดมหาราช	สติงพระ	สงขลา	24.4	13.3	8.0	45.8	ปานกลาง
24	น้ำตกโดนปลิว	รัตภูมิ	สงขลา	31.2	20.0	7.3	58.5	ปานกลาง
25	น้ำตกโดนงช้าง	หาดใหญ่	สงขลา	40.3	20.0	7.3	67.7	สูง
26	แหลมโพธิ์	หาดใหญ่	สงขลา	26.9	20.0	9.8	56.7	ปานกลาง
27	สวนสาธารณะหาดใหญ่	หาดใหญ่	สงขลา	26.6	10.0	9.3	45.9	ปานกลาง
28	ป่าผาดำ	คลองหอยโข่ง	สงขลา	28.1	25.0	5.8	58.9	ปานกลาง
29	อ่างเก็บน้ำสะเดา	สะเดา	สงขลา	12.2	10.0	5.8	28.0	ต่ำ

ตารางที่ 2.7 การประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา			ระดับความเสี่ยง	
				1. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น	คะแนน	ความเสี่ยง
				55%	25%	20%	100%	
30	อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง	สะเดา	สงขลา	28.7	20.0	10.7	59.4	ปานกลาง
31	เขากทะเล	เมือง	พัทลุง	22.0	10.0	10.7	42.7	ปานกลาง
32	หาดแสนสุขลำปำ	เมือง	พัทลุง	23.2	20.0	11.1	54.3	ปานกลาง
33	น้ำตกเขาคราม	เมือง	พัทลุง	21.4	15.0	6.0	42.4	ปานกลาง
34	น้ำตกบ้านโตน	เมือง	พัทลุง	23.2	15.0	7.3	45.6	ปานกลาง
35	เกาะสี่ เกาะห้า	ปากพะยูน	พัทลุง	37.3	25.0	8.0	70.3	สูง
36	เกาะหมาก	ปากพะยูน	พัทลุง	29.3	12.5	14.0	55.8	ปานกลาง
37	บ้านเขาชัน	ปากพะยูน	พัทลุง	22.0	16.7	11.1	49.8	ปานกลาง
38	บ้านอ่าวท่ายาง	ปากพะยูน	พัทลุง	26.9	16.7	11.1	54.7	ปานกลาง
39	อุทยานนกน้ำทะเลน้อย	ควนขนุน	พัทลุง	42.2	25.0	11.1	78.3	สูง
40	น้ำตกตะโหนด (น้ำตกหม่อมจุ้ย)	ตะโหนด	พัทลุง	20.2	15.0	6.0	41.2	ปานกลาง
41	อ่างเก็บน้ำชลประทาน ท่าเชียด	บางแก้ว	พัทลุง	13.4	10.0	8.0	31.4	ต่ำ
42	น้ำตกหูแร่	บางแก้ว	พัทลุง	22.0	15.0	7.3	44.3	ปานกลาง
43	แก่งหูแร่	บางแก้ว	พัทลุง	23.8	15.0	7.3	46.2	ปานกลาง
44	บ่อน้ำร้อนน้ำเย็น	เขาชัยสน	พัทลุง	23.2	20.0	7.3	50.6	ปานกลาง
45	แหล่งน้ำทะเลพระ	เขาชัยสน	พัทลุง	25.1	15.0	7.3	47.4	ปานกลาง
46	แหลมจองถนน	เขาชัยสน	พัทลุง	17.7	13.3	7.3	38.4	ต่ำ
47	น้ำตกบ้านไร่เหนือ	กงหรา	พัทลุง	23.8	15.0	10.0	48.8	ปานกลาง
48	น้ำตกนกกร้า	กงหรา	พัทลุง	20.2	15.0	10.0	45.2	ปานกลาง
49	น้ำตกไพรวัลย์	กงหรา	พัทลุง	25.7	15.0	2.3	43.0	ปานกลาง
50	บ่อน้ำร้อนโละจิงกระ	กงหรา	พัทลุง	22.0	10.0	10.0	42.0	ปานกลาง
51	น้ำตกมโนราห์	กงหรา	พัทลุง	20.2	15.0	10.0	45.2	ปานกลาง
52	น้ำตกลาดเคย	ป่าบอน	พัทลุง	22.0	15.0	10.0	47.0	ปานกลาง
53	น้ำตกเขาชัน	ป่าบอน	พัทลุง	23.2	16.7	7.3	47.2	ปานกลาง
54	อุทยานแห่งชาติ เขาปู่-เขาย่า	ศรีบรรพต	พัทลุง	40.3	20.0	6.0	66.3	สูง

จากผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับ และการประเมินความเสี่ยง ผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภท ภูเขา น้ำตก พื้นที่ชุ่มน้ำ และเกาะ ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา สามารถวิเคราะห์โดยจำแนกลำดับความสำคัญตามระดับศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบได้ ดังนี้

ตารางที่ 2.8 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	การจัดลำดับความสำคัญ	
				ศักยภาพ	ความเสี่ยง
1	เกาะหนู – เกาะแมว	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
2	เกาะยอ	เมือง	สงขลา	สูง	ปานกลาง
3	เขาดังกวน	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
4	เขาน้อย	เมือง	สงขลา	ต่ำ	ต่ำ
5	เขาเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
6	หาดเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
7	หาดสมิหลา	เมือง	สงขลา	สูง	สูง
8	แหลมสนอ่อน	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
9	สะพานติณสูลานนท์	เมือง	สงขลา	สูง	ปานกลาง
10	สวนป่าเปรม	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
11	สวนสมุนไพร	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
12	สวนสัตว์สงขลา	เมือง	สงขลา	สูง	ปานกลาง
13	หาดทรายแก้ว	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
14	หาดม่วงงาม	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
15	แหลมเจ้า	กระเสถียนธุ์	สงขลา	ต่ำ	ต่ำ
16	อ่าวทุ่งบัว	กระเสถียนธุ์	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
17	แหลมหาด	กระเสถียนธุ์	สงขลา	ต่ำ	ต่ำ
18	แหลมคูลา	กระเสถียนธุ์	สงขลา	ต่ำ	ต่ำ
19	แหลมยาง	กระเสถียนธุ์	สงขลา	ต่ำ	ต่ำ
20	แหลมควายราบ	กระเสถียนธุ์	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
21	เกาะใหญ่	กระเสถียนธุ์	สงขลา	สูง	ปานกลาง
22	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ	สทิงพระ	สงขลา	สูง	ปานกลาง
23	หาดมหาราช	สทิงพระ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
24	น้ำตกโตนปลิว	รัตภูมิ	สงขลา	สูง	ปานกลาง
25	น้ำตกโตนงาช้าง	หาดใหญ่	สงขลา	สูง	สูง
26	แหลมโพธิ์	หาดใหญ่	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
27	สวนสาธารณะหาดใหญ่	หาดใหญ่	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
28	ป่าผาดำ	คลองหอยโข่ง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง

ตารางที่ 2.8 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	การจัดลำดับความสำคัญ	
				ศักยภาพ	ความเสี่ยง
29	อ่างเก็บน้ำสะเดา	สะเดา	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
30	อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง	สะเดา	สงขลา	สูง	ปานกลาง
31	เขาคอกทะเล	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
32	หาดแสนสุขลำปำ	เมือง	พัทลุง	สูง	ปานกลาง
33	น้ำตกเขาคราม	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
34	น้ำตกบ้านโตน	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
35	เกาะสี่ เกาะห้า	ปากพะยูน	พัทลุง	สูง	สูง
36	เกาะหมาก	ปากพะยูน	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
37	บ้านเขาชัน	ปากพะยูน	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
38	บ้านอ่าวท่ายาง	ปากพะยูน	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
39	อุทยานนกน้ำทะเลน้อย	ควนขนุน	พัทลุง	สูง	สูง
40	น้ำตกตะโหนด (น้ำตกหม่อมจุ้ย)	ตะโหนด	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
41	อ่างเก็บน้ำชลประทานท่าเชียด	บางแก้ว	พัทลุง	ปานกลาง	ต่ำ
42	น้ำตกหูแร่	บางแก้ว	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
43	แก่งหูแร่	บางแก้ว	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
44	บ่อน้ำร้อนธารน้ำเย็น	เขาชัยสน	พัทลุง	สูง	ปานกลาง
45	แหล่งน้ำทะเลพระ	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
46	แหลมจองถนน	เขาชัยสน	พัทลุง	ปานกลาง	ต่ำ
47	น้ำตกบ้านไร่เหนือ	งหรา	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
48	น้ำตกนกกร้า	งหรา	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
49	น้ำตกไพรวัลย์	งหรา	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
50	บ่อน้ำร้อนโละจิ้งกระ	งหรา	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
51	น้ำตกมโนราห์	งหรา	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
52	น้ำตกลาดเตย	ป่าบอน	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
53	น้ำตกเขาชัน	ป่าบอน	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
54	อุทยานแห่งชาติ เขาปู่-เขาย่า	ศรีบรรพต	พัทลุง	สูง	สูง

จากผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับและการประเมินความเสี่ยง ผลกระทบ ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภท ภูเขา น้ำตก หาดทราย พื้นที่ชุ่มน้ำ และเกาะในพื้นที่ลุ่มน้ำ ทะเลสาบสงขลา สามารถวิเคราะห์โดยจำแนกลำดับความสำคัญตามระดับศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบได้ ดังนี้

(1) **กลุ่มศักยภาพสูงและความเสี่ยงสูง** มี 5 แหล่ง ได้แก่ หาดสมิหลา น้ำตกโดนงาช้าง เกาะสี่ เกาะห้า อุทยานนกน้ำทะเลน้อย และอุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า จัดเป็นกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นด้านคุณค่า และความสำคัญทางด้านระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ จึงมีความเปราะบางและอ่อนไหว (มีความเสี่ยงสูง) ต่อการถูกรุกทำลายจากกิจกรรมและการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ง่าย

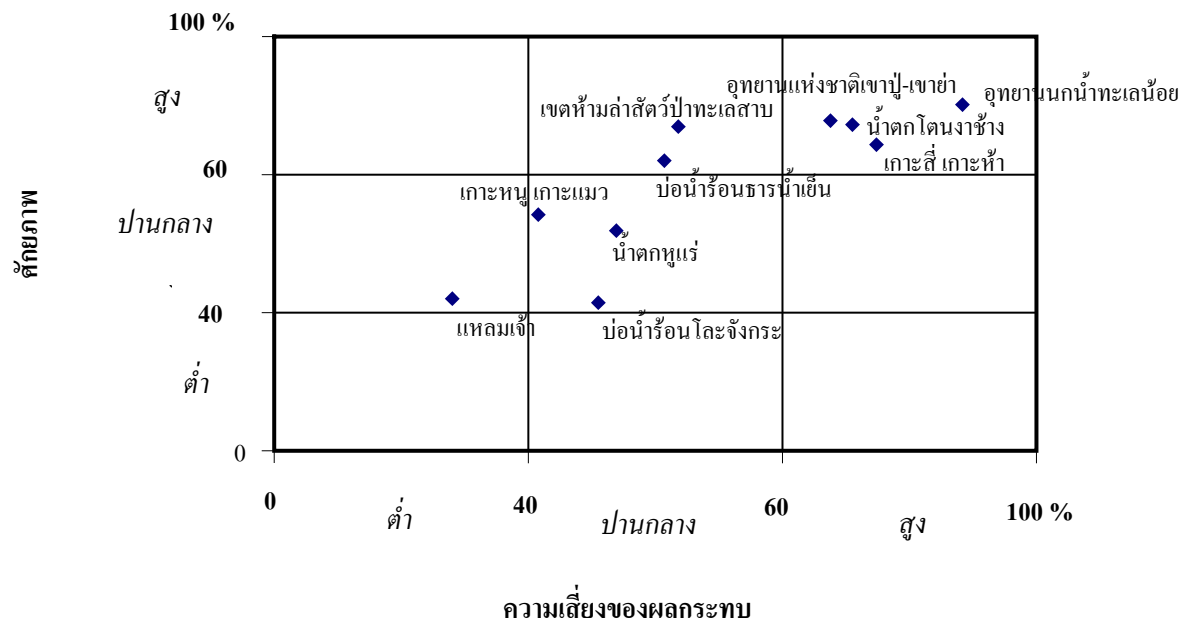
(2) **กลุ่มศักยภาพสูงและความเสี่ยงปานกลาง** มีจำนวน 9 แหล่ง ได้แก่ เกาะขอม สะพานดินสุลтанนท์ สวนสัตว์สงขลา เกาะใหญ่ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ น้ำตกโดนปลิว อุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง หาดแสนสุขลำปำ และ บ่อน้ำร้อนธารน้ำเย็น แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ โดยส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลาและมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง มีจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ค่อนข้างชัดเจน การคมนาคมสะดวก และมีโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรม ขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวได้ หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จึงควรมีการกำหนดมาตรการในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางลดความเสี่ยงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

(3) **กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงปานกลาง** มีจำนวน 24 แหล่ง ได้แก่ เขาดังกวน หาดเก้าเส้ง แหลมสนอ่อน หาดทรายแก้ว หาดม่วงงาม หาดมหาราช แหลมโพธิ์ สวนสาธารณะหาดใหญ่ ป่าผาดำ เขากทะเล เกาะหมาก บ้านเขาชัน บ้านอ่าวท่ายาง น้ำตกตะโหมด (น้ำตกหม่อมจุ้ย) น้ำตกหูแร่ แก่งหูแร่ น้ำตกบ้านไร่เหนือ น้ำตกกรร่า น้ำตกไพรวัลย์ น้ำตกมโนราห์ น้ำตกลาดเตย น้ำตกเขาชัน น้ำตกเขาคราม และ น้ำตกบ้านโดน กลุ่มนี้ จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับชุมชน หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวรองในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีโอกาสและ แนวโน้มที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้

(4) **กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงต่ำ** มีจำนวน 9 แหล่ง ได้แก่ เกาะหนู – เกาะแมว เขาเก้าเส้ง สวนป่าเปรม สวนสมุนไพร อ่าวทุ่งบัว แหลมควายราบ อ่างเก็บน้ำสะเดา อ่างเก็บน้ำชลประทานท่าเหียด และ แหลมจองถนน กลุ่มนี้จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในระดับชุมชน เช่นเดียวกับกลุ่มที่ 3 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มี สภาพธรรมชาติมาก การรุกทำลายจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงอยู่ในระดับต่ำ

(5) **กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงปานกลาง** มีจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ แหล่งน้ำทะเลพังพระ และ บ่อน้ำร้อนโล๊ะจิงกระ

(6) กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงต่ำ มีจำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ เขาน้อย แหล่มเจ้า แหล่มหาด แหล่มคูลา และ แหล่มยาง

รูปที่ 2.2 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ตารางที่ 2.9 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา						ระดับศักยภาพ	
				1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญ	3. การบริหารจัดการ	4. ความพร้อมในการส่งเสริมฯ	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กร	6. ความสะดวกและการบริการ	คะแนน	ศักยภาพ
				25%	20%	20%	15%	15%	5%		
1	ถ้ำขุนเขาภูเขา	สติงพระ	สงขลา	11.1	10.3	7.5	7.6	6.5	0.5	43.5	ปานกลาง
2	ถ้ำเขารูปช้าง	สะเดา	สงขลา	10.8	12.0	14.4	8.4	11.0	4.0	60.6	สูง
3	ถ้ำเขารักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	7.2	14.0	4.8	7.2	7.5	1.3	42.1	ปานกลาง
4	ถ้ำพระเจ้าจิงโหล่น	รัตภูมิ	สงขลา	11.7	11.3	5.1	6.8	7.0	1.5	43.4	ปานกลาง
5	ถ้ำพระเจ้าเจียก	เมือง	พัทลุง	8.9	7.6	9.6	7.2	7.0	1.3	41.6	ปานกลาง
6	ถ้ำคูหาสวรรค์	เมือง	พัทลุง	12.8	17.0	5.6	7.6	8.5	2.2	53.7	ปานกลาง
7	ถ้ำพระเจ้ากั๋ง	เมือง	พัทลุง	7.2	10.3	4.5	5.2	4.5	0.9	32.7	ต่ำ
8	ถ้ำพระเจ้าชัยบุรี	เมือง	พัทลุง	10.6	15.0	7.5	8.0	9.5	1.3	51.9	ปานกลาง
9	ถ้ำพระเจ้าหลักโค	เมือง	พัทลุง	5.6	8.0	4.0	3.8	4.3	0.8	26.4	ต่ำ
10	ถ้ำมัจฉา	เมือง	พัทลุง	10.9	6.7	8.5	8.0	6.8	0.9	41.8	ปานกลาง
11	ถ้ำมาลัยเทพนิมิต	เมือง	พัทลุง	13.2	11.3	11.2	9.6	7.8	1.6	54.6	ปานกลาง
12	ถ้ำเขาไฉ่บุญ	ควนขนุน	พัทลุง	7.2	7.3	2.9	3.2	5.5	1.3	27.4	ต่ำ
13	ถ้ำฉัตรพันต์เขาอ้อ	ควนขนุน	พัทลุง	12.2	13.3	8.8	8.0	6.5	2.3	51.2	ปานกลาง
14	ถ้ำพระเจ้ากลาง	ควนขนุน	พัทลุง	10.0	11.6	3.2	5.0	7.5	0.9	38.2	ต่ำ
15	ถ้ำพระเจ้าพังอิฐ	ควนขนุน	พัทลุง	8.3	10.2	4.0	6.4	9.5	1.2	39.6	ต่ำ
16	ถ้ำเขาหัวช้าง	ตะโหมด	พัทลุง	6.3	10.7	10.7	11.2	11.0	2.5	52.4	ปานกลาง
17	ถ้ำพระเจ้าชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	8.3	13.8	16.0	8.6	7.5	3.3	57.5	ปานกลาง
18	ถ้ำควายเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	8.8	6.7	3.5	5.2	7.0	1.7	32.8	ต่ำ
19	ถ้ำถ้องลมเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	5.0	9.0	5.6	6.8	7.5	1.2	35.1	ต่ำ
20	ถ้ำแมวขาว	กงหรา	พัทลุง	4.2	6.2	6.4	6.2	7.0	1.7	31.7	ต่ำ
21	ถ้ำพุทธโคดม	กงหรา	พัทลุง	6.1	8.0	8.5	5.6	9.0	2.8	40.1	ปานกลาง

ตารางที่ 2.10 การประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ

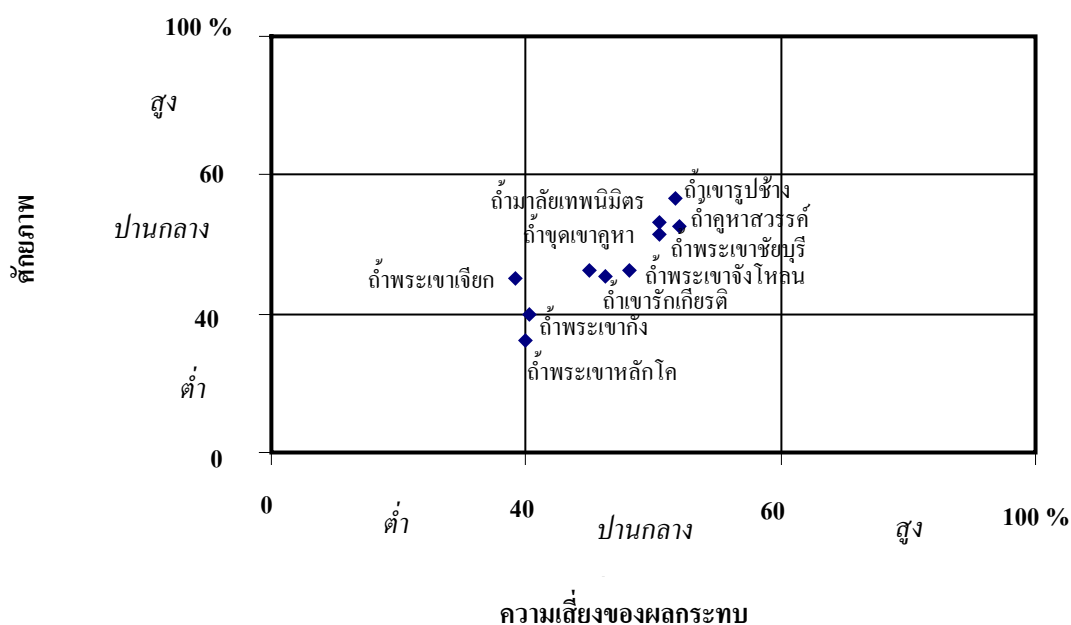
ร.ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา			ระดับความเสี่ยง	
				1. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น	คะแนน	ความเสี่ยง
				55%	25%	20%	100%	
1	ถ้ำขุนเขาคูหา	สติงพระ	สงขลา	22.0	10.0	9.3	41.3	ปานกลาง
2	ถ้ำเขารูปช้าง	สะเดา	สงขลา	25.1	13.3	14.0	52.4	ปานกลาง
3	ถ้ำเขารักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	20.2	11.7	11.6	43.4	ปานกลาง
4	ถ้ำพระเจ้าจิงโหล่น	รัตภูมิ	สงขลา	22.0	15.8	8.4	46.3	ปานกลาง
5	ถ้ำพระเจ้าเจียก	เมือง	พัทลุง	15.9	5.0	10.7	31.6	ต่ำ
6	ถ้ำคูหาสวรรค์	เมือง	พัทลุง	24.4	18.3	10.2	53.0	ปานกลาง
7	ถ้ำพระเขากัง	เมือง	พัทลุง	13.4	8.3	11.6	33.3	ต่ำ
8	ถ้ำพระเขาชัยบุรี	เมือง	พัทลุง	20.2	16.7	13.3	50.2	ปานกลาง
9	ถ้ำพระเขาหลักโค	เมือง	พัทลุง	16.5	6.7	9.8	33.0	ต่ำ
10	ถ้ำมัจฉา	เมือง	พัทลุง	14.1	15.0	11.6	40.6	ปานกลาง
11	ถ้ำมัลลยเทพนิมิต	เมือง	พัทลุง	22.0	16.7	11.6	50.2	ปานกลาง
12	ถ้ำเขาโต๊ะบุญ	ควนขนุน	พัทลุง	19.1	9.2	8.0	36.2	ต่ำ
13	ถ้ำฉัตรพันต์เขือ	ควนขนุน	พัทลุง	22.0	11.7	9.8	43.5	ปานกลาง
14	ถ้ำพระเขากลาง	ควนขนุน	พัทลุง	19.0	16.7	8.9	44.6	ปานกลาง
15	ถ้ำพระเขาพังอิฐ	ควนขนุน	พัทลุง	24.9	17.5	9.8	52.2	ปานกลาง
16	ถ้ำเขาหัวช้าง	ตะโหมด	พัทลุง	20.2	16.7	10.0	46.8	ปานกลาง
17	ถ้ำพระเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	20.8	20.0	10.0	50.8	ปานกลาง
18	ถ้ำควยเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	23.8	15.0	11.6	50.4	ปานกลาง
19	ถ้ำล่องลมเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	20.8	13.3	6.2	40.3	ปานกลาง
20	ถ้ำแม่วา	กงหรา	พัทลุง	18.3	6.7	10.0	35.0	ต่ำ
21	ถ้ำพุทธโคดม	กงหรา	พัทลุง	18.3	6.7	9.3	34.3	ต่ำ

ตารางที่ 2.11 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	การจัดลำดับความสำคัญ	
				ศักยภาพ	ความเสี่ยง
1	ถ้ำขุนเขาภูเขา	สทิงพระ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
2	ถ้ำเขารูปช้าง	สะเดา	สงขลา	สูง	ปานกลาง
3	ถ้ำเขารักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
4	ถ้ำพระเจ้าจันโหล่น	รัตภูมิ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
5	ถ้ำพระเจ้าเจียก	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ต่ำ
6	ถ้ำคูหาสวรรค์	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
7	ถ้ำพระเจ้ากั๋ง	เมือง	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ
8	ถ้ำพระเจ้าชัยบุรี	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
9	ถ้ำพระเจ้าหลักโค	เมือง	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ
10	ถ้ำมัจฉา	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
11	ถ้ำมาลัยเทพนิมิต	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
12	ถ้ำเขาไต้บุญ	ควนขนุน	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ
13	ถ้ำฉัตรพันต์เข้อ	ควนขนุน	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
14	ถ้ำพระเจ้ากลาง	ควนขนุน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
15	ถ้ำพระเจ้าพังอิฐ	ควนขนุน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
16	ถ้ำเขาหัวช้าง	ตะโหมด	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
17	ถ้ำพระเจ้าชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
18	ถ้ำควายเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
19	ถ้ำล่องลมเขาชัยสน	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
20	ถ้ำแม่วาว	กงหรา	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ
21	ถ้ำพุทธโคดม	กงหรา	พัทลุง	ปานกลาง	ต่ำ

จากผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับและการประเมินความเสี่ยง ผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภท ถ้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถวิเคราะห์โดยจำแนก ลำดับความสำคัญตามระดับศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบได้ ดังนี้

- (1) กลุ่มศักยภาพสูงและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ ถ้ำเขารูปช้าง
- (2) กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ ถ้ำขุดเขาคูหา ถ้ำเขารักเกียรติ ถ้ำพระเขาจิ้งโหล่น ถ้ำคูหาสวรรค์ ถ้ำพระเขาชัยบุรี ถ้ำมัจฉา ถ้ำมัลลยเทพนิมิตร์ ถ้ำฉัตรพันต์เขาอ้อ ถ้ำเขาหัวช้าง และถ้ำพระเขาชัยสน
- (3) กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงต่ำ มีจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ ถ้ำพระเขาเจ็ยก และ ถ้ำพุทธโคดม
- (4) กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ ถ้ำพระเขากลาง ถ้ำพระเขาพังอิฐ ถ้ำควายเขาชัยสน และถ้ำล่องลมเขาชัยสน
- (5) กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงต่ำ มีจำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ ถ้ำพระเขากัง ถ้ำพระเขาหลักโค ถ้ำเขาโต๊ะบุญ และถ้ำแม่วขาว

รูปที่ 2.3 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ

ตารางที่ 2.12 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถาน

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา						ระดับศักยภาพ	
				1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญ	3. การบริหารจัดการ	4. ความพร้อมในการส่งเสริม	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กร	6. ความสะดวกและการบริการ	คะแนน	ศักยภาพ
				25%	20%	20%	15%	15%	5%	100%	
1	วัดมณีมาวาสวรวิหาร	เมือง	สงขลา	20.8	20.0	14.1	10.4	10.0	2.7	78.0	สูง
2	วัดท้ายขอ	เมือง	สงขลา	14.2	14.7	6.9	6.8	7.0	1.4	51.0	ปานกลาง
3	วัดสุวรรณคีรี	สิงหนคร	สงขลา	22.5	20.0	10.1	9.6	8.0	1.8	72.0	สูง
4	วัดแหลมจาก	สิงหนคร	สงขลา	16.7	16.0	5.6	6.2	4.5	1.3	50.3	ปานกลาง
5	วัดสูงเกาะใหญ่	กระเส็นสุ์	สงขลา	15.0	18.0	3.2	3.2	5.0	0.9	45.3	ปานกลาง
6	วัดจะทิ้งพระ	สทิงพระ	สงขลา	15.0	18.0	7.5	5.0	7.5	2.2	55.1	ปานกลาง
7	วัดพะโคะ	สทิงพระ	สงขลา	20.8	20.0	13.6	11.4	9.3	2.9	78.0	สูง
8	วัดเจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	15.0	16.7	6.9	6.2	6.3	1.8	52.9	ปานกลาง
9	วัดคลองเป็ด	หาดใหญ่	สงขลา	13.3	8.0	9.1	9.2	10.0	4.3	53.9	ปานกลาง
10	วัดโลกสมานคุณ	หาดใหญ่	สงขลา	20.0	13.3	9.9	10.4	9.5	4.0	67.1	สูง
11	วัดเขาจิ้งโหล่น	รัตภูมิ	สงขลา	20.0	16.0	4.8	5.6	5.5	1.9	53.8	ปานกลาง
12	วัดควนปรัง	เมือง	พัทลุง	11.7	16.0	2.7	3.8	5.5	1.6	41.2	ปานกลาง
13	วัดปาลิไลยก์	เมือง	พัทลุง	16.7	18.0	4.8	5.6	6.5	1.3	52.9	ปานกลาง
14	วัดวัง	เมือง	พัทลุง	13.3	16.0	6.7	6.0	7.0	1.3	50.3	ปานกลาง
15	วัดเขียนบางแก้ว	บางแก้ว	พัทลุง	20.8	20.0	14.9	10.0	10.5	1.8	78.1	สูง

ตารางที่ 2.13 การประเมินความเสี่ยงผลกระทบของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม
ประเภทศาสนสถาน

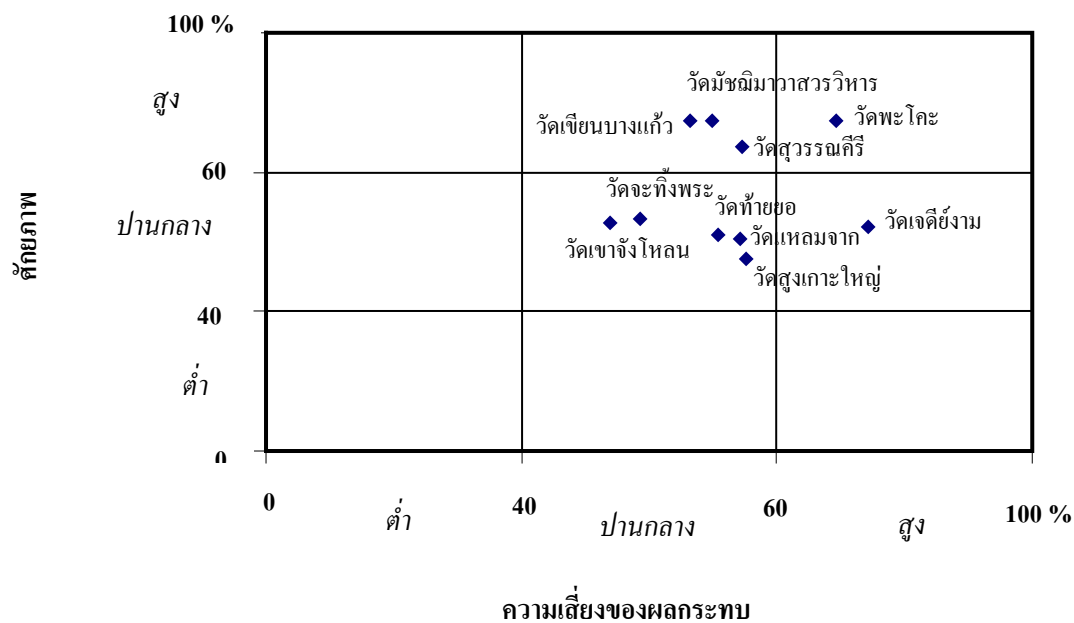
ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา			ระดับความเสี่ยง	
				1. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบ นิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความเปราะบางของแหล่ง ท่องเที่ยว	3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชน ท้องถิ่น	คะแนน	ความเสี่ยง
				55%	25%	20%	100%	
1	วัดมณีมาวาสวรวิหาร	เมือง	สงขลา	26.89	20	10.67	57.56	ปานกลาง
2	วัดท้ายขอ	เมือง	สงขลา	31.78	15	11.56	58.34	ปานกลาง
3	วัดสุวรรณคีรี	สิงหนคร	สงขลา	33	20	8.44	61.44	สูง
4	วัดแหลมจาก	สิงหนคร	สงขลา	36.67	16.67	8	61.34	สูง
5	วัดสูงเกาะใหญ่	กระเส็นผู้	สงขลา	35.44	20	6.67	62.11	สูง
6	วัดจะทิ้งพระ	สทิงพระ	สงขลา	22	20	6.22	48.22	ปานกลาง
7	วัดพะโคะ	สทิงพระ	สงขลา	40.33	20	13.33	73.66	สูง
8	วัดเจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	48.89	25	4	77.89	สูง
9	วัดคลองเปล	หาดใหญ่	สงขลา	34.22	6.67	9.78	50.67	ปานกลาง
10	วัดโลกสมานคุณ	หาดใหญ่	สงขลา	39.11	10	9.78	58.89	ปานกลาง
11	วัดเขาจิ้งโหลน	รัตภูมิ	สงขลา	19.56	20	4.89	44.45	ปานกลาง
12	วัดควนปรัง	เมือง	พัทลุง	15.89	20	5.33	41.22	ปานกลาง
13	วัดปาลิไลยก์	เมือง	พัทลุง	26.89	15	7.56	49.45	ปานกลาง
14	วัดวัง	เมือง	พัทลุง	23.22	15	7.56	45.78	ปานกลาง
15	วัดเขียนบางแก้ว	บางแก้ว	พัทลุง	26.89	20	8	54.89	ปานกลาง

ตารางที่ 2.14 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถาน

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	การจัดลำดับความสำคัญ	
				ศักยภาพ	ความเสี่ยง
1	วัดมัทธมวาสารวิหาร	เมือง	สงขลา	สูง	ปานกลาง
2	วัดท้ายขอ	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
3	วัดสุวรรณคีรี	สิงหนคร	สงขลา	สูง	สูง
4	วัดแหลมจาก	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	สูง
5	วัดสูงเกาะใหญ่	กระแสสินธุ์	สงขลา	ปานกลาง	สูง
6	วัดจะทิ้งพระ	สทิงพระ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
7	วัดพะโคะ	สทิงพระ	สงขลา	สูง	สูง
8	วัดเจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	ปานกลาง	สูง
9	วัดคลองเปล	หาดใหญ่	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
10	วัดโคกสมานคุณ	หาดใหญ่	สงขลา	สูง	ปานกลาง
11	วัดเขาจิ้งโหล่น	รัตภูมิ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
12	วัดควนปรัง	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
13	วัดป่าลิไลยก์	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
14	วัดวัง	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
15	วัดเขียนบางแก้ว	บางแก้ว	พัทลุง	สูง	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับและการประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถานในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สามารถวิเคราะห์โดยจำแนกลำดับความสำคัญตามระดับศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบได้ ดังนี้

- (1) กลุ่มศักยภาพสูงและความเสี่ยงสูง มีจำนวน 2 แห่ง ได้แก่ วัดสุวรรณคีรี และวัดพะโคะ
- (2) กลุ่มศักยภาพสูงและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วัดมัทนิมมาวาสวรวิหาร วัดโคกสมานคุณ และ วัดเขียนบางแก้ว
- (3) กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงสูง มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ วัดแหลมจาก วัดสูงเกาะใหญ่ และวัดเจดีย์งาม
- (4) กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ วัดท้ายขอ วัดจะทิ้งพระ วัดเข้างโหลน วัดควนปรัง วัดป่าลิไลยก์ และวัดวัง

รูปที่ 2.4 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถาน

ตารางที่ 2.15 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและ
ศิลปวัฒนธรรมประเภทชุมชนโบราณ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา						ระดับศักยภาพ	
				1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญ	3. การบริหารจัดการ	4. ความพร้อมในการส่งเสริม	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กร	6. ความสะดวกและการบริการ	คะแนน	ศักยภาพ
				25%	20%	20%	15%	15%	5%		
1	เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน	เมือง	สงขลา	16.7	16.0	9.3	7.2	8.0	2.0	59.2	ปานกลาง
2	เมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง	เมือง	สงขลา	18.3	18.0	6.1	6.4	8.0	1.2	58.0	ปานกลาง
3	เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง	สิงหนคร	สงขลา	16.7	18.0	6.9	6.0	7.5	1.7	56.8	ปานกลาง
4	ชุมชนโบราณสทิงหม้อ-ปะโอ	สิงหนคร	สงขลา	13.3	7.3	4.0	4.4	7.5	1.2	37.7	ต่ำ
5	ชุมชนโบราณเกาะใหญ่	กระเส็นสุ์	สงขลา	11.7	10.7	4.3	5.4	8.0	1.3	41.3	ปานกลาง
6	เมืองสทิงพระ	สทิงพระ	สงขลา	16.7	16.0	11.2	8.0	7.5	1.8	61.2	สูง
7	ชุมชนโบราณเขาพะโละ- เขาคูหา	สทิงพระ	สงขลา	13.3	16.0	8.0	7.2	6.5	1.3	52.3	ปานกลาง
8	ชุมชนโบราณชะแม-ดีหลวง	สทิงพระ	สงขลา	10.0	8.0	6.9	8.8	4.8	2.3	40.7	ปานกลาง
9	ชุมชนโบราณโคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	13.3	10.0	8.0	9.0	6.8	2.1	49.2	ปานกลาง
10	เมืองพังยาง	ระโนด	สงขลา	11.7	9.3	5.9	5.2	5.3	0.9	38.2	ต่ำ
11	ชุมชนโบราณสีหยัง-เจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	20.0	16.0	4.8	7.4	7.5	1.5	57.2	ปานกลาง
12	ชุมชนโบราณบ้านเฉียงพง – โลกทอง	ระโนด	สงขลา	8.3	5.3	2.3	2.6	3.3	0.6	22.4	ต่ำ
13	เมืองโบราณโคกเมือง	เขาสัสน	พัทลุง	10.0	5.3	3.5	2.0	4.8	0.8	26.3	ต่ำ
14	เมืองพระรถ	เมือง	พัทลุง	6.7	8.0	2.1	2.2	4.0	1.5	24.5	ต่ำ
15	เมืองพัทลุงบ้านควนแร่	เมือง	พัทลุง	15.0	12.0	4.0	4.0	4.5	0.9	40.4	ปานกลาง
16	เมืองพัทลุงเขาชัยบุรี	เมือง	พัทลุง	20.0	18.0	8.8	8.0	7.0	1.3	63.1	สูง
17	เมืองพัทลุงบ้านพญาขัน	เมือง	พัทลุง	8.3	14.0	4.3	6.0	6.5	1.7	40.8	ปานกลาง
18	เมืองพัทลุงบ้านม่วง	เมือง	พัทลุง	2.5	2.7	2.0	3.4	3.8	0.5	14.8	ต่ำ
19	เมืองพัทลุงบ้านศาลาไต่ะวัค	เมือง	พัทลุง	3.3	8.0	2.4	1.4	4.0	0.8	20.0	ต่ำ
20	เมืองพัทลุงบ้านลำปำ	เมือง	พัทลุง	12.5	14.0	6.4	6.4	6.0	1.2	46.5	ปานกลาง
21	ชุมชนโบราณบ้านควนถบ ควนสาร	เมือง	พัทลุง	5.0	10.7	3.5	4.4	5.5	0.7	29.7	ต่ำ
22	ชุมชนโบราณบ้านพระเกิด	ปากพะยูน	พัทลุง	10.0	13.3	4.0	4.8	6.5	0.5	39.1	ต่ำ

ตารางที่ 2.16 การประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภท
ชุมชนโบราณ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา			ระดับความเสี่ยง	
				1. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น	คะแนน	ความเสี่ยง
				55%	25%	20%	100%	
1	เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน	เมือง	สงขลา	29.3	13.3	11.6	54.2	ปานกลาง
2	เมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง	เมือง	สงขลา	30.6	16.7	11.1	58.3	ปานกลาง
3	เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง	สิงหนคร	สงขลา	31.8	16.7	9.8	58.2	ปานกลาง
4	ชุมชนโบราณสทิงหม้อ-ปะโอ	สิงหนคร	สงขลา	30.6	20.0	8.0	58.6	ปานกลาง
5	ชุมชนโบราณเกาะใหญ่	กระแสดินธุ์	สงขลา	28.1	16.7	9.8	54.6	ปานกลาง
6	เมืองสทิงพระ	สทิงพระ	สงขลา	34.2	20.0	4.9	59.1	ปานกลาง
7	ชุมชนโบราณเขาพะโละ-เขาคูหา	สทิงพระ	สงขลา	26.9	13.3	8.4	48.7	ปานกลาง
8	ชุมชนโบราณชะเม-ดีหลวง	สทิงพระ	สงขลา	31.8	13.3	10.2	55.3	ปานกลาง
9	ชุมชนโบราณโคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	35.4	16.7	6.7	58.8	ปานกลาง
10	เมืองพังยาง	ระโนด	สงขลา	31.8	20.0	4.0	55.8	ปานกลาง
11	ชุมชนโบราณสีหยัง-เจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	29.3	16.7	7.6	53.6	ปานกลาง
12	ชุมชนโบราณบ้านเชียงพง – โลกทอง	ระโนด	สงขลา	33.0	25.0	6.2	64.2	สูง
13	เมืองโบราณโคกเมือง	เขายี่สาร	พัทลุง	20.8	13.3	8.9	43.0	ปานกลาง
14	เมืองพระรถ	เมือง	พัทลุง	37.9	20.0	4.4	62.3	สูง
15	เมืองพัทลุงบ้านควนแร่	เมือง	พัทลุง	22.0	15.0	5.8	42.8	ปานกลาง
16	เมืองพัทลุงเขายี่สาร	เมือง	พัทลุง	28.1	22.5	8.0	58.6	ปานกลาง
17	เมืองพัทลุงบ้านพญาขัน	เมือง	พัทลุง	24.4	13.3	4.4	42.2	ปานกลาง
18	เมืองพัทลุงบ้านม่วง	เมือง	พัทลุง	29.3	6.7	8.0	44.0	ปานกลาง
19	เมืองพัทลุงบ้านศาลาไค้ะวิก	เมือง	พัทลุง	36.7	20.0	7.1	63.8	สูง
20	เมืองพัทลุงบ้านลำปำ	เมือง	พัทลุง	22.0	13.3	6.7	42.0	ปานกลาง
21	ชุมชนโบราณบ้านควนถบควนสาร	เมือง	พัทลุง	26.9	16.7	8.9	52.5	ปานกลาง
22	ชุมชนโบราณบ้านพระเกิด	ปากพะยูน	พัทลุง	25.7	20.0	7.6	53.2	ปานกลาง

ตารางที่ 2.17 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทชุมชนโบราณ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	การจัดลำดับความสำคัญ	
				ศักยภาพ	ความเสี่ยง
1	เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
2	เมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
3	เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
4	ชุมชนโบราณสทิงหม้อ-ปะโอ	สิงหนคร	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
5	ชุมชนโบราณเกาะใหญ่	กระแสดินธุ์	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
6	เมืองสทิงพระ	สทิงพระ	สงขลา	สูง	ปานกลาง
7	ชุมชนโบราณเขาพะโคะ-เขาคูหา	สทิงพระ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
8	ชุมชนโบราณชะแม-ดีหลวง	สทิงพระ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
9	ชุมชนโบราณโคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
10	เมืองพังยาง	ระโนด	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
11	ชุมชนโบราณสีหยัง-เจดีย์งาม	ระโนด	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
12	ชุมชนโบราณบ้านเลียงพง – โลกทอง	ระโนด	สงขลา	ต่ำ	สูง
13	เมืองโบราณโคกเมือง	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
14	เมืองพระรถ	เมือง	พัทลุง	ต่ำ	สูง
15	เมืองพัทลุงบ้านควนแร่	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
16	เมืองพัทลุงเขาชัยบุรี	เมือง	พัทลุง	สูง	ปานกลาง
17	เมืองพัทลุงบ้านพญาขัน	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
18	เมืองพัทลุงบ้านม่วง	เมือง	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
19	เมืองพัทลุงบ้านศาลาไค้ะวัก	เมือง	พัทลุง	ต่ำ	สูง
20	เมืองพัทลุงบ้านลำปำ	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
21	ชุมชนโบราณบ้านควนถบ ควนสาร	เมือง	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
22	ชุมชนโบราณบ้านพระเกิด	ปากพะยูน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง

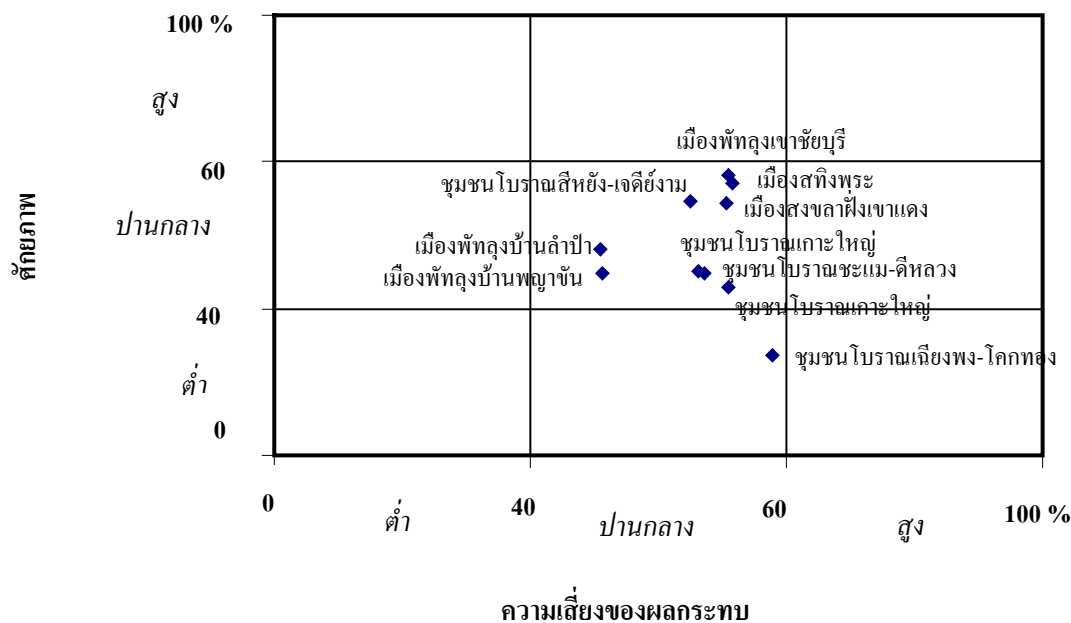
จากผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับและการประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทชุมชนโบราณในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาสามารถวิเคราะห์โดยจำแนกลำดับความสำคัญตามระดับศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบได้ ดังนี้

(1) กลุ่มศักยภาพสูงและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เมืองสทิงพระ และเมืองพัทลุงเขาชัยบุรี

(2) กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 11 แหล่ง ได้แก่ เมืองสงขลาฝั่งบ่อยาง เมืองสงขลาฝั่งแหลมสน เมืองสงขลาฝั่งเขาแดง ชุมชนโบราณเกาะใหญ่ ชุมชนโบราณเขาพะโคะเขาคูหา ชุมชนโบราณชะแม-ดีหลวง เมืองโบราณโคกเมือง ชุมชนโบราณสีหยัง-เจดีย์งาม เมืองพัทลุงบ้านควนแร่ เมืองพัทลุงบ้านพญาขัน และเมืองพัทลุงบ้านลำปำ

(3) กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงสูง มีจำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ ชุมชนโบราณบ้านเฉิงพง-โคกทอง เมืองพระรถ และเมืองพัทลุงบ้านศาลาไต่ะวัก

(4) กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 6 แหล่ง ได้แก่ ชุมชนโบราณสทิงหม้อ-ปะโอ เมืองพังยาง ชุมชนโบราณโคกเมือง เมืองพัทลุงบ้านม่วง ชุมชนโบราณบ้านควนถบ ควนสาร และชุมชนโบราณบ้านพระเกิด

รูปที่ 2.5 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทชุมชนโบราณ

ตารางที่ 2.18 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและ
ศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา						ระดับศักยภาพ	
				1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญ	3. การบริหารจัดการ	4. ความพร้อมในการส่งเสริมฯ	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กร	6. ความสะดวกและการบริการ	คะแนน	ศักยภาพ
				25%	20%	20%	15%	15%	5%	100%	
1	เจดีย์เขารูปช้าง	เมือง	สงขลา	5.0	3.3	2.9	2.4	5.3	0.5	19.4	ต่ำ
2	เจดีย์บันยอเคหาภุ	เมือง	สงขลา	7.5	8.0	3.7	3.8	6.0	0.8	29.8	ต่ำ
3	เจดีย์บันยอเคหาเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	10.0	9.3	6.1	6.4	7.5	1.3	40.7	ปานกลาง
4	เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุ วัดชัยมงคล	เมือง	สงขลา	16.7	16.0	7.2	7.0	9.5	2.5	58.9	ปานกลาง
5	ป้อมปืนปากน้ำแหลมทราย	เมือง	สงขลา	10.0	14.0	5.1	4.8	6.0	1.5	41.4	ปานกลาง
6	พระเจดีย์หลวงบนยอดเขา ดั่งกวน	เมือง	สงขลา	15.0	16.0	9.3	7.2	6.8	2.8	57.1	ปานกลาง
7	พิพิธภัณฑสถานระรงค์	เมือง	สงขลา	16.7	13.3	12.5	6.4	5.8	3.2	57.9	ปานกลาง
8	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สงขลา	เมือง	สงขลา	20.0	18.0	12.7	7.8	5.5	2.3	66.3	สูง
9	ศาลหลักเมือง	เมือง	สงขลา	16.7	10.0	9.9	4.8	6.0	2.7	50.0	ปานกลาง
10	ศาลาตลาดารีก	เมือง	สงขลา	13.3	16.0	6.7	4.2	7.0	2.0	49.2	ปานกลาง
11	สถาบันทักษิณคดีศึกษา	เมือง	สงขลา	20.0	12.0	8.5	7.4	6.0	2.5	56.4	ปานกลาง
12	ป้อมเมือง	เมือง	สงขลา	6.7	14.0	6.1	4.6	5.8	1.7	38.8	ต่ำ
13	กำแพงเมืองเก่า	สิงหนคร	สงขลา	5.8	16.0	4.5	3.4	4.8	0.9	35.4	ต่ำ
14	คูเมือง	สิงหนคร	สงขลา	5.0	16.0	4.0	3.0	4.5	0.9	33.4	ต่ำ
15	เจดีย์บันยอเคหาน้อย	สิงหนคร	สงขลา	10.0	18.0	3.5	3.8	5.8	1.2	42.2	ปานกลาง
16	เจดีย์ 2 องค์บันยอเคหา ค่ายม่วง	สิงหนคร	สงขลา	11.7	16.7	4.8	5.4	8.0	0.8	47.4	ปานกลาง
17	บ่อแก้ว	สิงหนคร	สงขลา	18.3	16.7	7.2	6.8	8.0	0.9	57.9	ปานกลาง
18	ที่ฝังศพตันตระกู ณ สงขลา	สิงหนคร	สงขลา	15.0	18.0	10.1	6.4	7.5	0.8	57.9	ปานกลาง
19	ที่ฝังศพพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	7.5	11.3	7.7	5.4	8.0	0.9	40.9	ปานกลาง
20	ป้อมพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	5.8	11.3	4.5	4.8	6.5	0.9	33.9	ต่ำ
21	ศาลาหลบเสือ	สิงหนคร	สงขลา	6.7	14.0	6.4	6.4	7.0	0.9	41.4	ปานกลาง

ตารางที่ 2.18 การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและ
ศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ (ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา						ระดับศักยภาพ	
				1. สิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว	2. คุณค่าและความสำคัญ	3. การบริหารจัดการ	4. ความพร้อมในการส่งเสริมฯ	5. การมีส่วนร่วมของชุมชน/องค์กร	6. ความสะดวกและการบริการ	คะแนน	ศักยภาพ
				25%	20%	20%	15%	15%	5%	100%	
22	เจดีย์เขารัตนปุณ	กระแสดินธุ์	สงขลา	9.2	16.0	7.5	8.0	6.5	0.7	47.8	ปานกลาง
23	บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ	กระแสดินธุ์	สงขลา	6.7	8.7	4.3	3.0	7.3	0.7	30.6	ต่ำ
24	โคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	4.2	10.7	4.3	2.6	5.3	0.9	27.9	ต่ำ
25	พระพุทธรูปเขาพระ	รัตภูมิ	สงขลา	10.0	12.0	5.9	5.8	5.5	1.5	40.7	ปานกลาง
26	พระพุทธรูปบนเขา รักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	11.7	14.0	4.0	5.8	4.5	0.8	40.8	ปานกลาง
27	เจดีย์เขาแดง	เมือง	พัทลุง	5.8	12.0	4.5	5.0	4.0	0.7	32.0	ต่ำ
28	เจดีย์เขากทะเล	เมือง	พัทลุง	10.0	14.0	6.9	6.4	7.0	0.8	45.2	ปานกลาง
29	เจดีย์ถ้ำมาลัย	เมือง	พัทลุง	13.3	12.0	8.0	8.0	7.5	1.4	50.3	ปานกลาง
30	ควนเจดีย์	ปากพะยูน	พัทลุง	3.3	11.3	1.3	1.4	1.3	0.3	19.0	ต่ำ
31	พระบรมธาตุเจดีย์สถาน ทิพย์พิมานเขานางฟ้า	ปากพะยูน	พัทลุง	5.0	9.3	2.9	2.2	4.0	0.5	24.0	ต่ำ
32	โคกพระคูลา	เขาชัยสน	พัทลุง	8.3	10.7	6.1	5.6	5.8	1.0	37.5	ต่ำ
33	โคกพระสองพี่น้อง	เขาชัยสน	พัทลุง	9.2	9.3	5.9	4.8	6.5	0.8	36.4	ต่ำ
34	โคกเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	5.0	10.7	4.3	4.6	6.3	0.6	31.4	ต่ำ
35	หลักเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	6.7	13.3	4.0	4.0	6.5	0.7	35.2	ต่ำ

ตารางที่ 2.19 การประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา			ระดับความเสี่ยง	
				1. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความประมาทของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น	คะแนน	ความเสี่ยง
				55%	25%	20%	100%	
1	เจดีย์เขารูปช้าง	เมือง	สงขลา	24.4	6.7	12.0	43.1	ปานกลาง
2	เจดีย์บันยอคาเขาภู	เมือง	สงขลา	15.9	10.0	8.9	34.8	ต่ำ
3	เจดีย์บันยอคาเขาเก้าเส้ง	เมือง	สงขลา	26.9	6.7	9.8	43.3	ปานกลาง
4	เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุวัดชัยมงคล	เมือง	สงขลา	19.6	6.7	8.4	34.7	ต่ำ
5	ป้อมปืนปากน้ำแหลมทราย	เมือง	สงขลา	23.2	10.0	8.0	41.2	ปานกลาง
6	พระเจดีย์หลวงบนยอดเขาตังกวน	เมือง	สงขลา	39.1	13.3	6.2	58.7	ปานกลาง
7	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา	เมือง	สงขลา	24.4	15.0	8.0	47.4	ปานกลาง
8	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา	เมือง	สงขลา	20.8	20.0	8.0	48.8	ปานกลาง
9	ศาลหลักเมือง	เมือง	สงขลา	24.4	13.3	9.8	47.6	ปานกลาง
10	ศาลาศิลาจารึก	เมือง	สงขลา	22.0	10.0	8.9	40.9	ปานกลาง
11	สถาบันทักษิณคดีศึกษา	เมือง	สงขลา	18.3	13.3	9.8	41.4	ปานกลาง
12	ป้อมเมือง	เมือง	สงขลา	19.6	15.0	8.9	43.5	ปานกลาง
13	กำแพงเมืองเก่า	สิงหนคร	สงขลา	29.3	13.3	8.9	51.6	ปานกลาง
14	คูเมือง	สิงหนคร	สงขลา	29.3	15.0	8.9	53.2	ปานกลาง
15	เจดีย์บันยอคาเขาน้อย	สิงหนคร	สงขลา	28.1	13.3	8.0	49.4	ปานกลาง
16	เจดีย์ 2 องค์บนยอดเขาค่ายม่วง	สิงหนคร	สงขลา	26.9	13.3	8.0	48.2	ปานกลาง
17	บ่อเก็ง	สิงหนคร	สงขลา	29.3	16.7	9.8	55.8	ปานกลาง
18	ที่ฝังศพตันตระภูณ สงขลา	สิงหนคร	สงขลา	31.8	16.7	8.9	57.3	ปานกลาง
19	ที่ฝังศพพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	36.7	16.7	3.6	56.9	ปานกลาง
20	ป้อมพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	26.9	20.0	4.9	51.8	ปานกลาง
21	ศาลาหลบเสือ	สิงหนคร	สงขลา	22.0	15.0	9.3	46.3	ปานกลาง
22	เจดีย์เขารัดปุ่น	กระแสดินธุ์	สงขลา	13.4	13.3	9.8	36.6	ต่ำ

ตารางที่ 2.19 คะแนนการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและ
ศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ (ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	ประเด็นการศึกษา			ระดับความเสี่ยง	
				1. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม	2. ความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยว	3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น	คะแนน	ความเสี่ยง
				55%	25%	20%	100%	
23	บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดแหลมบ่อท่อ	กระแสนินธุ์	สงขลา	17.1	10.0	13.3	40.4	ปานกลาง
24	โลกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	24.4	8.3	8.9	41.7	ปานกลาง
25	พระพุทธรูปเขาพระ	รัตภูมิ	สงขลา	20.8	10.0	9.8	40.6	ปานกลาง
26	พระพุทธรูปบนเขารักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	22.0	16.7	8.0	46.7	ปานกลาง
27	เจดีย์เขาแดง	เมือง	พัทลุง	13.4	10.0	6.7	30.1	ต่ำ
28	เจดีย์เขากะตุ	เมือง	พัทลุง	22.0	10.0	8.4	40.4	ปานกลาง
29	เจดีย์ถ้ำมาลัย	เมือง	พัทลุง	28.1	13.3	8.0	49.4	ปานกลาง
30	ควนเจดีย์	ปากพะยูน	พัทลุง	34.2	25.0	4.0	63.2	สูง
31	พระบรมธาตุเจดีย์สถานพิทักษ์พืชมานเขานางฟ้า	ปากพะยูน	พัทลุง	17.1	13.3	3.6	34.0	ต่ำ
32	โลกพระคูลา	เขาชัยสน	พัทลุง	18.3	15.0	3.6	36.9	ต่ำ
33	โลกพระสองพี่น้อง	เขาชัยสน	พัทลุง	20.8	10.0	5.3	36.1	ต่ำ
34	โลกเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	23.2	15.0	6.2	44.4	ปานกลาง
35	หลักเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	23.2	13.3	7.6	44.1	ปานกลาง

ตารางที่ 2.20 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	การจัดลำดับความสำคัญ	
				ศักยภาพ	ความเสี่ยง
1	เจดีย์เขารูปช้าง	เมือง	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
2	เจดีย์บนยอดเขาภู	เมือง	สงขลา	ต่ำ	ต่ำ
3	เจดีย์บนยอดเขาเก้าแสง	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
4	เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุ วัดชัยมงคล	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
5	ป้อมปืนปากน้ำแหลมทราย	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
6	พระเจดีย์หลวงบนยอดเขาดังกวน	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
7	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
8	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสงขลา	เมือง	สงขลา	สูง	ปานกลาง
9	ศาลหลักเมือง	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
10	ศาลาพิลาหารึก	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
11	สถาบันทักษิณคดีศึกษา	เมือง	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
12	ป้อมเมือง	เมือง	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
13	กำแพงเมืองเก่า	สิงหนคร	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
14	คูเมือง	สิงหนคร	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
15	เจดีย์บนยอดเขาน้อย	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
16	เจดีย์ 2 องค์บนยอดเขาค่ายม่วง	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
17	บ่อเก็ง	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
18	ที่ฝังศพดินตระกูล ณ สงขลา	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
19	ที่ฝังศพพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
20	ป้อมพระยาแขก	สิงหนคร	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
21	ศาลาหลบเสือ	สิงหนคร	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
22	เจดีย์เขารัดปู	กระเส็นสุ	สงขลา	ปานกลาง	ต่ำ
23	บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดแหลมบ่อท่อ	กระเส็นสุ	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
24	โคกเมือง	บางกล่ำ	สงขลา	ต่ำ	ปานกลาง
25	พระพุทธรูปเขาพระ	รัตภูมิ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
26	พระพุทธรูปบนเขารักเกียรติ	รัตภูมิ	สงขลา	ปานกลาง	ปานกลาง
27	เจดีย์เขาแดง	เมือง	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ

ตารางที่ 2.20 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ (ต่อ)

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	อำเภอ	จังหวัด	การจัดลำดับความสำคัญ	
				ศักยภาพ	ความเสี่ยง
28	เจดีย์เขากทะเล	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
29	เจดีย์ถ้ำมาลัย	เมือง	พัทลุง	ปานกลาง	ปานกลาง
30	ควนเจดีย์	ปากพะยูน	พัทลุง	ต่ำ	สูง
31	พระบรมธาตุเจดีย์สถานทิพย์ พิมานเขานางฟ้า	ปากพะยูน	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ
32	โลกพระคูลา	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ
33	โลกพระสองพี่น้อง	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ต่ำ
34	โลกเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง
35	หลักเมืองเก่า	เขาชัยสน	พัทลุง	ต่ำ	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์การประเมินศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับและการประเมินความเสี่ยงผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สามารถวิเคราะห์ โดยจำแนกลำดับความสำคัญตามระดับศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบได้ ดังนี้

(1) กลุ่มศักยภาพสูงและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา

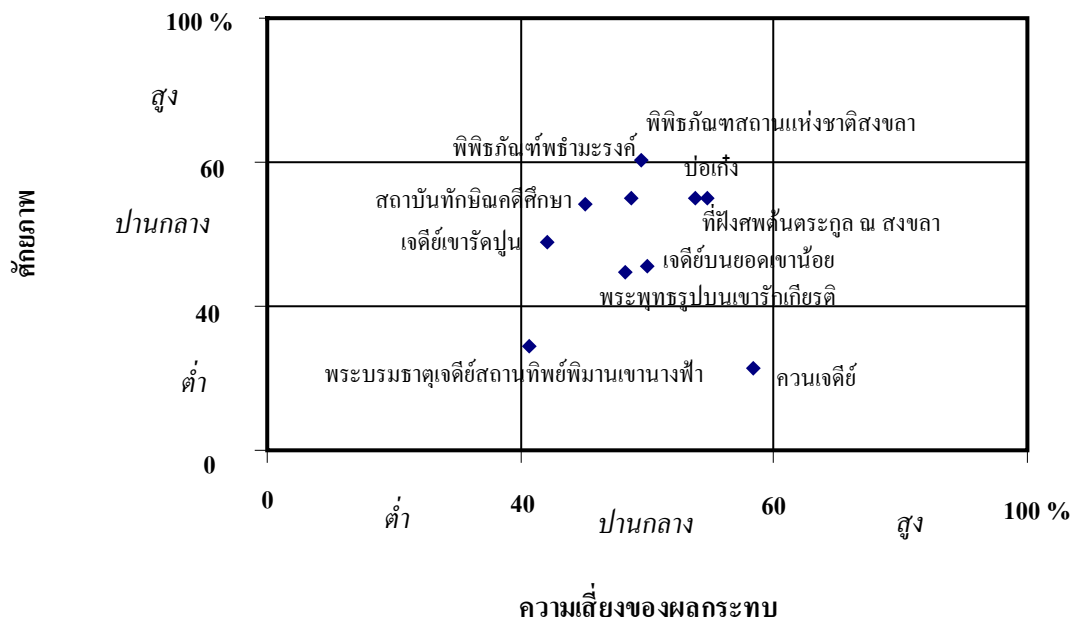
(2) กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 17 แหล่ง ได้แก่ เจดีย์บนยอดเขาแก้วเสด็จ ป้อมปืนปากน้ำแหลมทราย พระเจดีย์หลวงบนยอดเขาดังกวน พิพิธภัณฑ์พธำมรงค์ ศาลหลักเมือง ศาลาเสด็จจารึก สถาบันทักษิณคดีศึกษา เจดีย์บนยอดเขาน้อย เจดีย์ 2 องค์บนยอดเขาค่ายม่วง บ่อเก๋งที่ฝั่งศพตันตระกุล ณ สงขลา ที่ฝั่งศพพระยาแขก ศาลาหลบเสือ พระพุทธรูปเขาพระ พระพุทธรูปบนเขารักเกียรติ เจดีย์เขากทะเล และเจดีย์ถ้ำมาลัย

(3) กลุ่มศักยภาพปานกลางและความเสี่ยงต่ำ มีจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจดีย์บรรจุพระบรมธาตุ วัดชัยมงคล และเจดีย์เขารัดปู

(4) กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงสูง มีจำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ ควนเจดีย์

(5) กลุ่มศักยภาพต่ำและความเสี่ยงปานกลาง มีจำนวน 9 แหล่ง ได้แก่ เจดีย์เขารูปช้าง ป้อมเมืองกำแพงเมืองเก่า คูเมือง ป้อมพระยาแขก บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์วัดแหลมบ่อท่อ โลกเมือง โลกเมืองเก่า และหลักเมืองเก่า

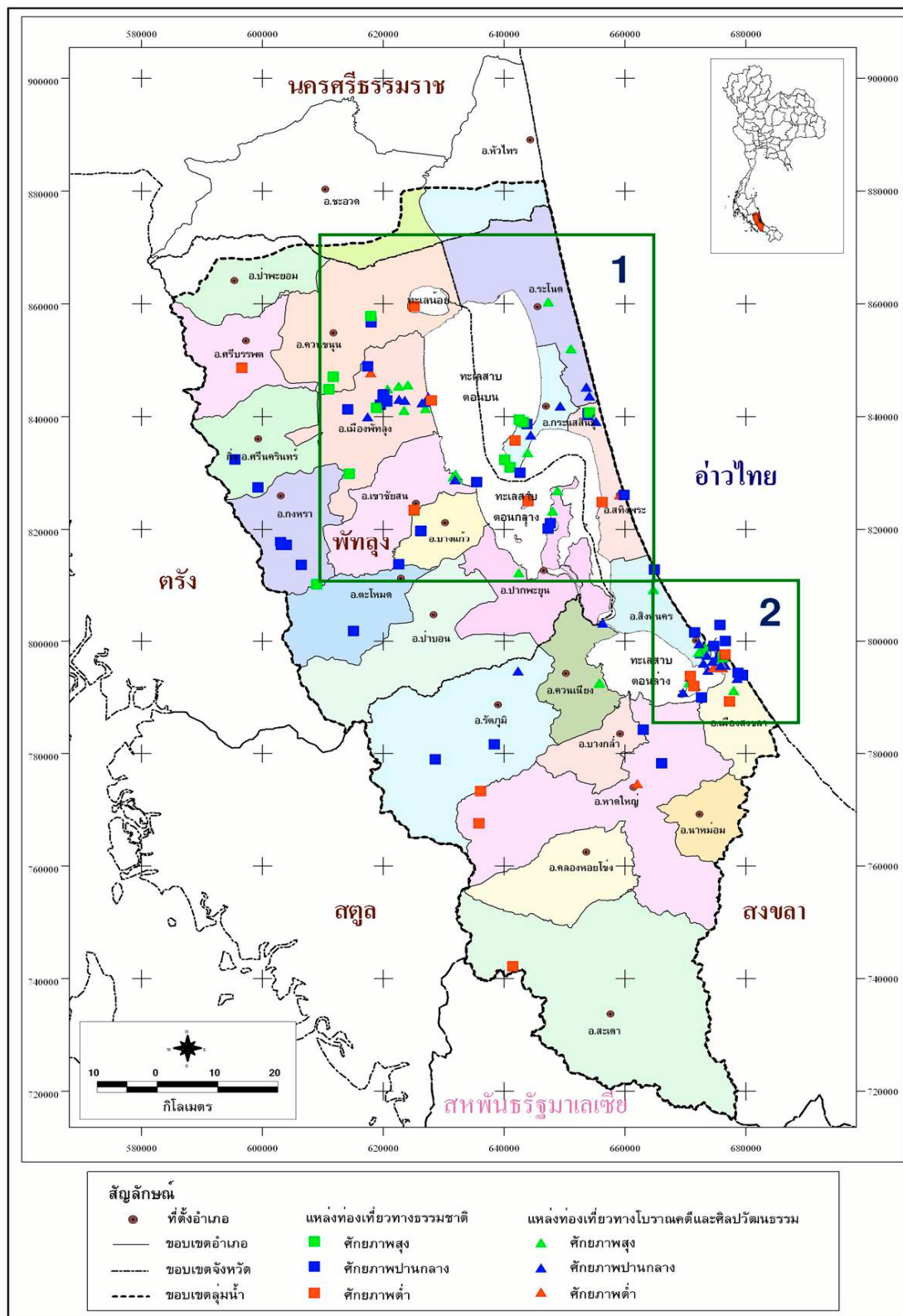
(6) ศักยภาพต่ำและความเสี่ยงต่ำ มีจำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ เจดีย์บนยอดเขาภูเจดีย์เขาแดง พระบรมธาตุเจดีย์สถานทิพย์พิมานเขานางฟ้า โลกพระคูลา และโลกพระสองพี่น้อง

รูปที่ 2.6 การจัดลำดับความสำคัญของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ

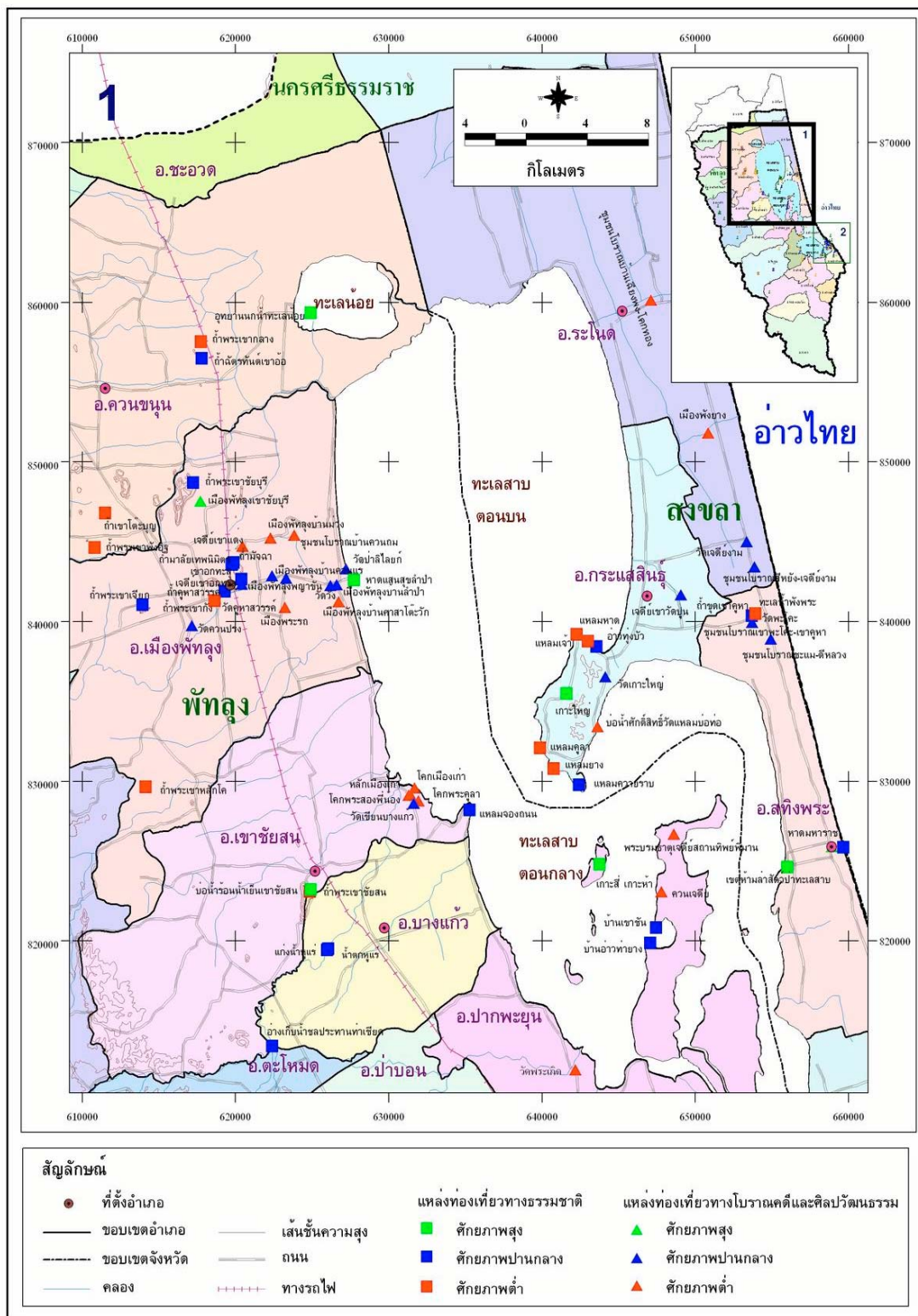
รูปที่ 2.7 - 2.9 แสดงระดับศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

รูปที่ 2.10 – 2.12 แสดงระดับความเสี่ยงของผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

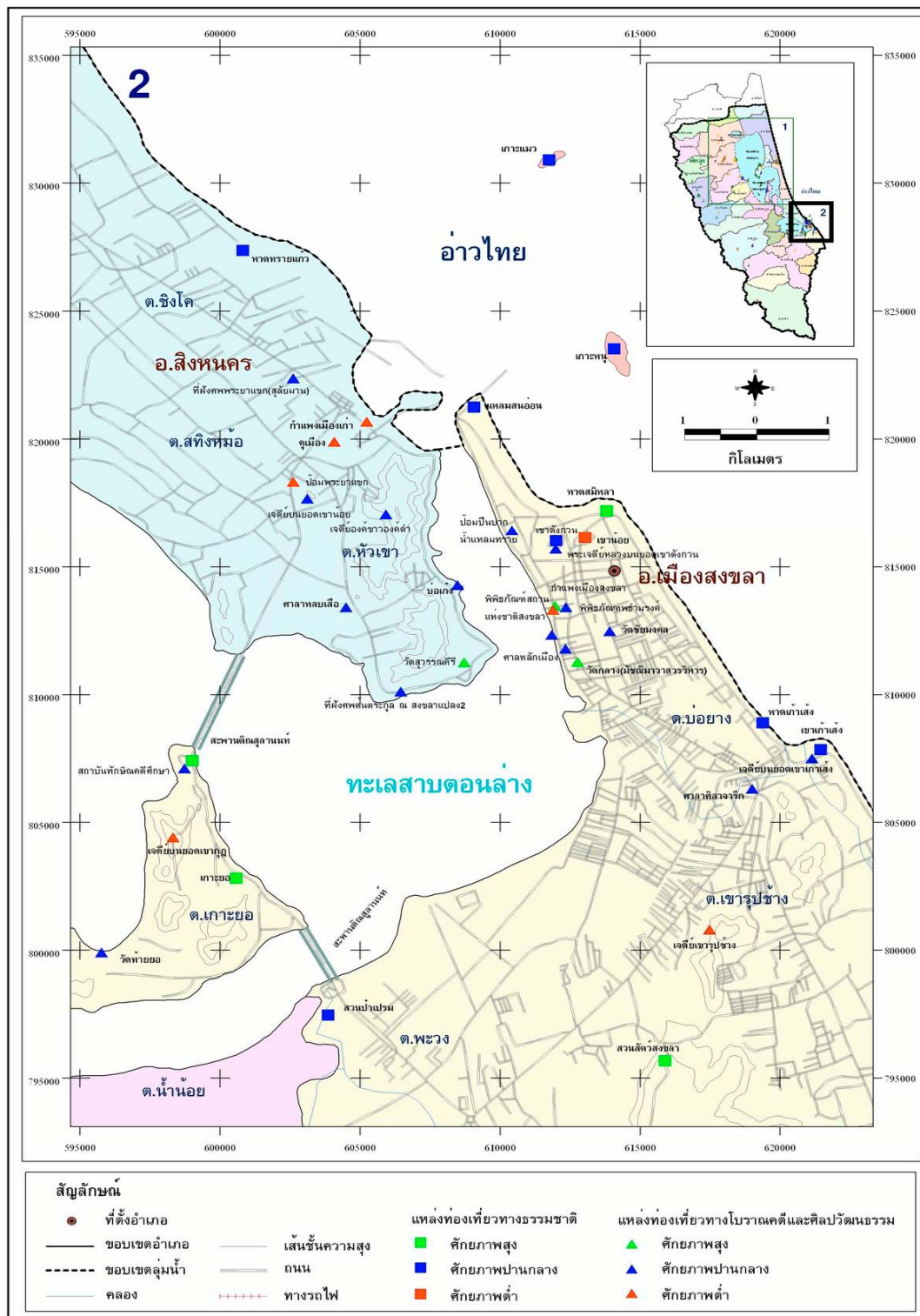
ที่มา : อรสา, 2547

รูปที่ 2.7 ระดับศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย

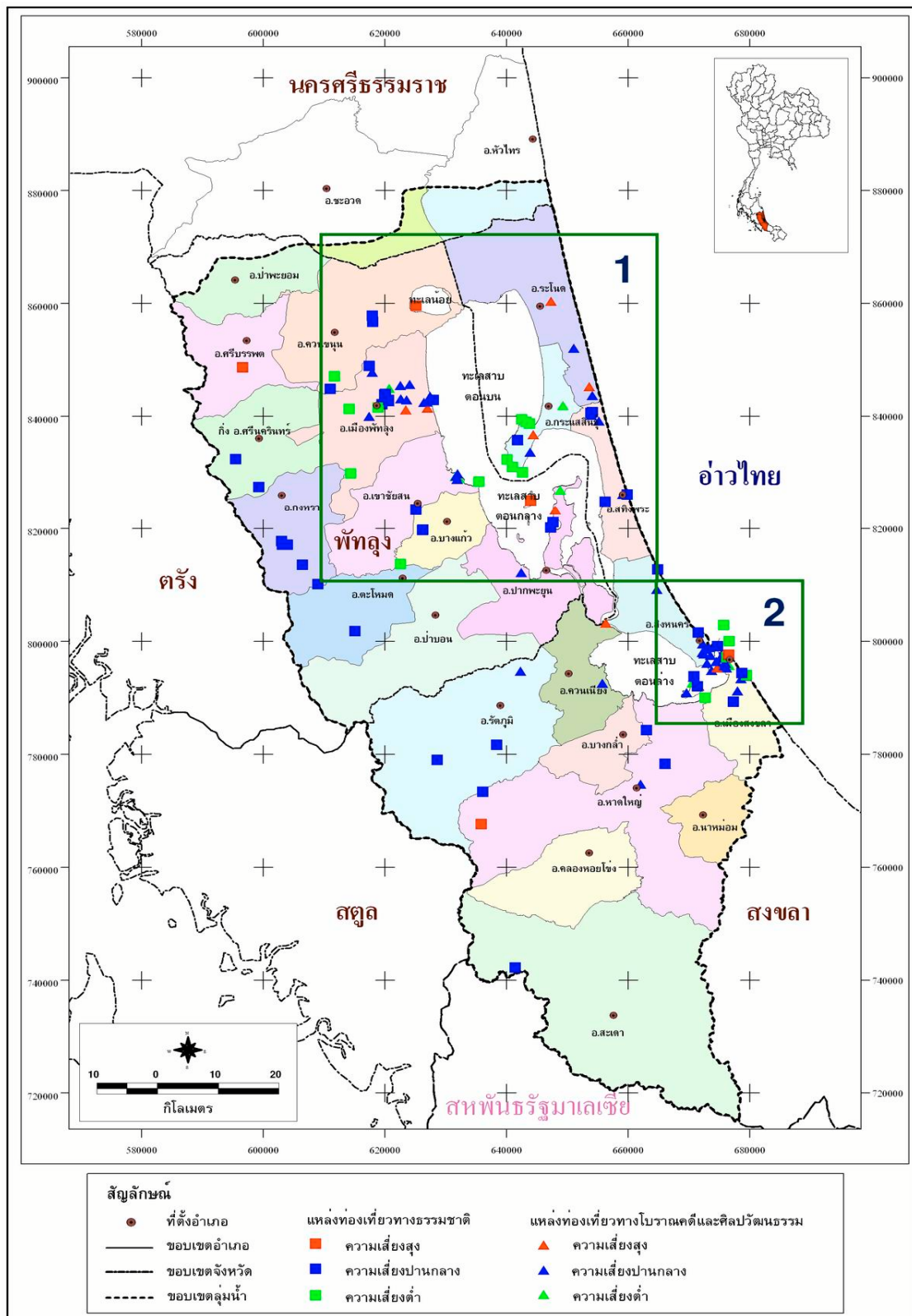
ที่มา : อรสา, 2547

รูปที่ 2.8 ระดับศักยภาพและขีดความสามารถ ในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แผนที่ขยายส่วนที่ 1 (ดูแผนที่หลักรูปที่ 2.7)

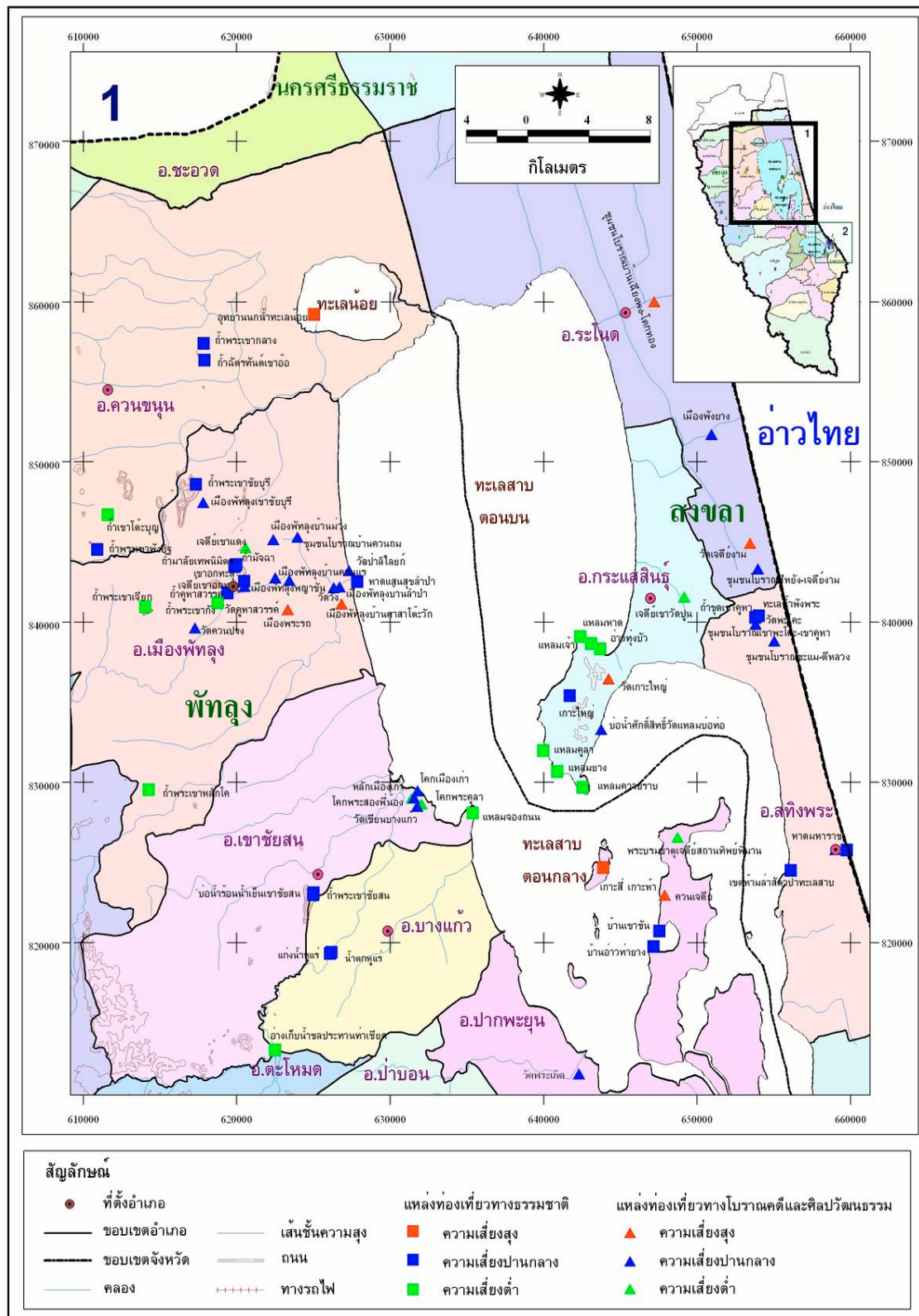
ที่มา : อรสา, 2547

รูปที่ 2.9 ระดับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแผนที่ขยายส่วนที่ 2 (ดูแผนที่หลักรูปที่ 2.7)

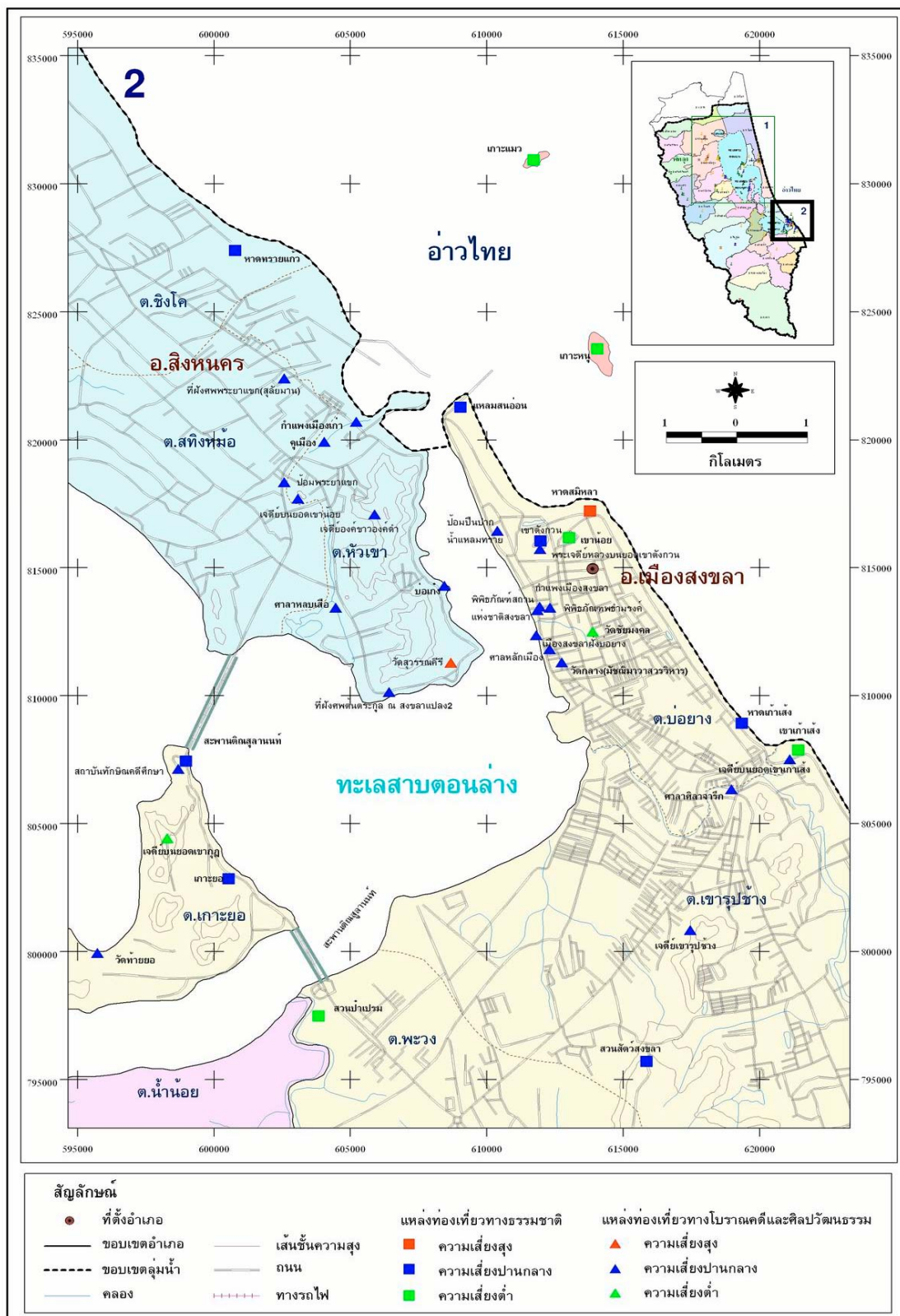
ที่มา : orsa, 2547

รูปที่ 2.10 ระดับความเสี่ยงของผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย (รูปที่ 2.10 – 2.12)

ที่มา : อร์สา, 2547

รูปที่ 2.11 ระดับความเสี่ยงของผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แผนที่ขยายส่วนที่ 1 (ดูแผนที่หลักรูปที่ 2.10)

ที่มา : อรสา, 2547

รูปที่ 2.12 ระดับความเสี่ยงของผลกระทบของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา แผนที่ขยายส่วนที่ 2 (ดูแผนที่หลักรูปที่ 2.10)

จากผลการดำเนินงาน ทางคณะผู้ศึกษาได้ทำการประเมินสภาพของตัวแทนแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดังนี้

- (1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จำนวน 75 แห่ง จำแนกเป็น
 - แหล่งท่องเที่ยวประเภท ภูเขา น้ำตก หาดทราย พื้นที่ชุ่มน้ำและเกาะ จำนวน 54 แห่ง และ
 - แหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำจำนวน 21 แห่ง
- (2) แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม จำนวน 72 แห่ง จำแนกเป็น
 - แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทศาสนสถาน จำนวน 15 แห่ง
 - แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทชุมชนโบราณ จำนวน 22 แห่ง
 - แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ จำนวน 35 แห่ง

สามารถสรุปและจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการประเมินในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้ดังนี้

- (1) แหล่งท่องเที่ยวหลัก
 - ทางธรรมชาติ มีจำนวน 15 แห่ง
 - ทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม จำนวน 8 แห่ง
- (2) แหล่งท่องเที่ยวรอง
 - ทางธรรมชาติ มีจำนวน 45 แห่ง
 - ทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม จำนวน 40 แห่ง
- (3) แหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่
 - ทางธรรมชาติ มีจำนวน 15 แห่ง
 - ทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม จำนวน 24 แห่ง

ตารางที่ 2.21 การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	หลัก		รอง		ระดับพื้นที่		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ทางธรรมชาติ	15	19.74	45	60	15	19.74	75
ทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม	8	11.11	40	55.56	24	33.33	72
รวม	23	15.5	85	57.82	39	26.4	147

2.4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

คณะผู้ศึกษาได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคาม (SWOT: Strength – Weakness – Opportunity – Threat) ในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างโอกาสจากรูปแบบและประเภทของการท่องเที่ยว ตามกลุ่มและตามระดับศักยภาพ/ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการในการส่งเสริมและการวางกรอบการพัฒนา ร่วมกับประชาชนและชุมชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมซึ่งจะช่วยให้สามารถ

- กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้รูปแบบและประเภทของการท่องเที่ยว
- สร้าง / เปิด โอกาสในการกำหนดและวางแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- คาดการณ์แนวโน้มการขยายตัวของการท่องเที่ยว ตามกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวและวิเคราะห์ถึงรายได้ที่จะเกิดขึ้น ทั้งในมิติของลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวและในมิติของการดำเนินงาน/การขับเคลื่อนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อมโยงในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- กำหนดทิศทางและแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ในเชิงบูรณาการของพื้นที่ท่องเที่ยวลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่จะบ่งบอกถึงมาตรการในการควบคุมและลดความเสี่ยงของผลกระทบเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนเกิดหลักปฏิบัติร่วมกันทั้งในส่วนของนักท่องเที่ยว หน่วยงาน/องค์กรดำเนินงานในระดับต่างๆ และประชาชน/ชุมชนในพื้นที่เพื่อให้เกิดการขยายผลอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างโอกาสและรายได้โดยเฉพาะเครือข่ายความร่วมมือในระดับท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ SWOT ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในส่วน ของข้อมูลทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ข้อมูลการดำเนินงาน/แผนการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในระดับต่างๆ และข้อมูลจากการมีส่วนร่วมในเวทีชาวบ้าน ทางคณะผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ SWOT เบื้องต้นเพื่อหา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และสิ่งคุกคามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้เพื่อสร้างกรอบและ เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้เกิดความสอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ตลอดจนสามารถกำหนดแนวทางการจัดการและการวางแผนงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบในเชิงบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

- **จุดแข็ง**
 - แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติและทางด้าน โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม
 - พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่มีระดับศักยภาพ/จุดขาย ที่แตกต่างกันในการดึงดูดกลุ่ม/ประเภทของนักท่องเที่ยว
 - มีผลิตภัณฑ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง
 - พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชนที่ควรค่าแก่การศึกษา
 - มีองค์กร หน่วยงานและ เจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาที่มีความรู้ความสามารถในการร่วมมือพัฒนาและส่งเสริมงานด้านการท่องเที่ยว

- แหล่งท่องเที่ยวบางส่วนมีสำนักงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดูแลและรับผิดชอบ
- ความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่
- มีการวางระบบการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- มีการกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่
- มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

• จุดอ่อน

- แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมขาดการดูแลและบำรุงรักษาทำให้คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวลดลง
- แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในบางพื้นที่เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว
- การมองข้ามศักยภาพของทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวและขาดการนำศักยภาพที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้/การพัฒนาทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน
- การขาดแรงจูงใจในการสร้างโอกาสและ ทางเลือกในการบริหารจัดการและส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น
- การขาดจิตสำนึกและรากฐานแนวความคิดในการพัฒนา
- การขาดการคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ
- ไม่มีการวางรากฐานและการกำหนดแนวทางการพัฒนา
- การขาดเครือข่ายความร่วมมือ/ความเชื่อมโยงในระดับท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานภาครัฐและเอกชน
- การขาดงบประมาณ การสนับสนุน การทำงานด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับท้องถิ่น องค์กร หน่วยงานภาครัฐและ เอกชน
- การกระจุกตัวของรายได้เฉพาะกลุ่ม

• โอกาส

- มีความสมบูรณ์ของศักยภาพทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในมุมมองของการวางแผนพัฒนา
- ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นมีคุณค่าในการส่งเสริมให้มีการศึกษาและเรียนรู้
- ชุมชนในบางพื้นที่มีความกระตือรือร้นในการสร้างโอกาสและทางเลือกจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม
- รูปแบบ/ประเภทของกิจกรรมการท่องเที่ยวในบางพื้นที่ สามารถพัฒนาเป็นต้นแบบของการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งทางธรรมชาติและทางศิลปวัฒนธรรมในมิติของการดำเนินงาน โดยชุมชน
- มีนโยบายของรัฐบาลในการเล็งเห็นถึงความสำคัญในการวางแผนงานด้านการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- **สิ่งคุกคาม**

- รัฐบาลเน้นนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ในระดับท้องถิ่น
- จิตสำนึกในคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นอยู่ในระดับต่ำ
- การสนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับท้องถิ่นมีน้อย ขาดความสนใจและไม่ต่อเนื่อง
- การวางแผนทางการพัฒนาและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมไม่เป็นระบบและไม่มีประสิทธิภาพ
- การบังคับใช้กฎหมายในการจัดการทรัพยากร/การบุกรุกที่ดิน / การแก้ปัญหาความขัดแย้งในบางพื้นที่ไม่เป็นผลในทางปฏิบัติ
- ขาดงบประมาณในการพัฒนาและดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

จากโอกาสและแนวโน้มต่อการขยายตัวและการส่งเสริมอาชีพ เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

(1) **การส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว** พิจารณาจากการวิเคราะห์ SWOT ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่าหากมีการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ จะเกิดผลดีต่อการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจในภาพรวม เนื่องจากบริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีความพร้อมและมีศักยภาพที่ชัดเจนที่จะก่อให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ชุมชน โดยเฉพาะการประกอบอาชีพของชุมชนโดยรอบทะเลสาบสงขลา กล่าวโดยทั่วไปแล้ว การประกอบอาชีพของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีลักษณะแบบผสมกันระหว่างการเกษตร การประมง และอุตสาหกรรมในครัวเรือน การเกษตรที่สำคัญคือการทำสวนผลไม้ และสวนยางพารา การประมง และการเลี้ยงปลาในกระชัง สำหรับอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปของชุมชนคือการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอาหารทะเล และผลิตภัณฑ์พื้นบ้านต่างๆ เป็นต้น

การประกอบอาชีพทางการเกษตรที่สามารถนำมาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบได้นั้น เช่น ในพื้นที่ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา จัดเป็นพื้นที่ที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการทำสวนผลไม้ และการทำสวนสมรมซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นได้แก่ ทุเรียน จำปาตะ ขนุน ลองกอง และเงาะ เป็นต้น นอกจากนี้ บริเวณพื้นที่ราบลุ่มของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในปัจจุบันมีการพัฒนาอาชีพด้านเกษตรเพื่อการค้าเพิ่มจำนวนมากขึ้นเช่น การปลูกผักสวนครัว ผักปลอดสารพิษ เป็นต้น

การประกอบอาชีพทางการเกษตรอื่นๆ เช่น อาชีพการทำนาในปัจจุบันเริ่มลดลงในบางพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากมีอาชีพและธุรกิจอื่นที่สร้างรายได้ดีกว่าการประกอบอาชีพทางการเกษตรแบบดั้งเดิม เช่น ธุรกิจการทำนากุ้ง ซึ่งในปัจจุบันนับว่าเป็นอาชีพที่มีการกระจายตัวเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วและเป็นปัญหาสำคัญในการสร้างมลภาวะต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ และต่อสภาพภูมิทัศน์ในมุมมองของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเต็มรูปแบบ ในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย เช่น การเที่ยวชมสวนผัก สวนผลไม้ เกษตรสมรม เกษตรแบบผสมผสาน การเยี่ยมชมเกษตรปลอดสารพิษ การประมงพื้นบ้าน เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

ในการเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และหากมีการพัฒนาโดยมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อดำเนินงานจะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้

(2) **แนวโน้มการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ** การวางแผนงานด้านการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแผนการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างงาน พัฒนาอาชีพ ส่งเสริมรายได้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถยกระดับเศรษฐกิจในภาพรวมของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้มีแนวโน้มดีขึ้น

จากสถานะของมูลค่าทางด้านการเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากการลงทุนในด้านธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ การค้าและการบริการที่มีการกระจุกตัวอยู่ในบางพื้นที่เช่น ในพื้นที่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา การกระจุกตัวของรายได้ดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลจากสภาพพื้นที่ที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางทางด้านการค้าของภาคใต้ ตลอดจนมีการดำเนินงานในการวางแผนงานด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดในเชิงรุกที่สามารถรองรับธุรกิจการท่องเที่ยวได้หลากหลายประเภท และสนองตอบต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

โดยภาพรวมมูลค่าทางด้านการเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจากการประมาณสถานการณ์ของรายได้พบว่า 80% มีการกระจายตัวอยู่ในธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ได้แก่ ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร การบริการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง และการจ้างงานในลักษณะต่างๆ เช่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจนำเที่ยว เป็นต้น

แนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทางด้านเศรษฐกิจจากการพัฒนาการท่องเที่ยว แม้จะส่งผลดีต่อพื้นที่ในภาพรวม แต่ในทางกลับกันอาจก่อให้เกิดผลกระทบได้ในระยะยาว ทางคณะผู้ศึกษาจึงได้ทำการประเมินสถานการณ์ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเสนอแนะประเด็นที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

- **การซื้อขายที่ดิน** ปัจจุบัน บริเวณพื้นที่โดยรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเริ่มมีการลงทุนจากนักลงทุนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ โดยเข้ามาประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน อาจส่งผลให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพ ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น ทั้งอาจก่อให้เกิดการสูญหายทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิม นอกจากนี้ อาจก่อให้เกิดปัญหาการบุกรุกเข้ามาใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว และปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่ทวีความรุนแรงมากกว่าในปัจจุบัน

- **ผลต่อมาตรฐานการครองชีพและการบริโภค** การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบในอนาคตต่อประชาชนท้องถิ่นคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้สินค้าบางอย่างมีราคาสูงขึ้นตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นผู้ต้องการคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าและการบริการสูงกว่ามาตรฐานของคนในท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้ประชาชนกลุ่มที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีการเก็งกำไรจากการขายสินค้าและบริการ ส่งผลให้มาตรฐานการครองชีพของท้องถิ่นสูงขึ้น ตลอดจนเกิดพฤติกรรมและค่านิยมในการเลียนแบบการบริโภคจากนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ หากมีการรับวัฒนธรรมและค่านิยมดังกล่าวเข้ามาจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นได้

- **ผลต่อการกระจายรายได้** การพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้ประชาชนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริการนักท่องเที่ยวมีรายได้สูงขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาได้ ดังนั้น การวางแผนทางเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการพัฒนาในด้านอื่นๆ

- **ผลต่อการแข่งขันทางธุรกิจและการจ้างแรงงาน** การพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้ธุรกิจและการจ้างแรงงานใหม่ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาการแข่งขันและการเอารัดเอาเปรียบในทางธุรกิจ นอกจากนี้ ยังอาจส่งผลให้เกิดการผูกขาดทางธุรกิจ ผู้ประกอบการในระดับล่างไม่มีอำนาจต่อรอง เกิดการกีดกันทางการค้าและการบริการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น จึงควรมีการจัดระบบการดำเนินงานและการกำหนดขอบเขตด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

2.5 สถิติการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(1) **ประมาณการสถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา** จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางศิลปวัฒนธรรมโบราณคดี เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีความสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชม กระจายอยู่โดยรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในแต่ละปีพบว่ามีแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นๆ ส่งผลให้เกิดการกระตุ้นด้านเศรษฐกิจและเกิดการกระจายรายได้ในภาพรวมในจังหวัดสงขลา

สถิติการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาสามารถประมาณการแนวโน้มการขยายตัวได้จากสถิติการท่องเที่ยวในอำเภอหาดใหญ่ เนื่องจากอำเภอหาดใหญ่เป็นอำเภอที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศหมื่นเวียนเข้ามาท่องเที่ยวตลอดทั้งปี ซึ่งนักท่องเที่ยวหลักที่สำคัญยังคงเป็นชาวมลายูเซีย และชาวสิงคโปร์

ในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชม³ ในพื้นที่ อ.หาดใหญ่จำนวนประมาณ 2,200,900 คน ลดลงจากปีก่อนหน้านั้นร้อยละ 1.08 เนื่องจากในช่วงเดือนพฤศจิกายนของปีนั้น อ.หาดใหญ่ ประสบอุทกภัยร้ายแรงจึงส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวใน อ.หาดใหญ่ และใน จ.สงขลา อำเภอหาดใหญ่มีจำนวนสถานพักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 96 แห่ง มีจำนวนห้องพัก 9,174 ห้อง มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ 47.7 มีวันพักเฉลี่ย 2.14 วัน/คน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 2,946 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 12,981 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2544 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่จำนวน 2,299,000 คน มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ 51.4 มีวันพักเฉลี่ย 2.14 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 2,990 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 13,800 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่จำนวน 2,348,330 คน ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 2.15 มีอัตราการเข้าพักเฉลี่ยร้อยละ 52.76 มีวันพักเฉลี่ย 2.16 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 3,024 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 14,350 ล้านบาท

³ จำนวนผู้มาเยี่ยมชม = ผลรวมของจำนวนนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่ จำนวน 2,339,888 คน มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 52.21 มีวันพักเฉลี่ย 2.15 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 3,012 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 14,210 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่ (ข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม – มีนาคม) ทั้งสิ้นจำนวน 513,488 คน มีจำนวนสถานพักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 101 แห่ง มีจำนวนห้องพัก 9,322 ห้อง มีวันพักเฉลี่ย 2.62 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 3,168 บาท มีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 4,108 ล้านบาท

(2) **ประมาณการสถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดพัทลุง** จังหวัดพัทลุงเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็ก ยังขาดความพร้อมทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก จึงทำให้พัทลุงเป็นเมืองผ่านไปยังจังหวัดอื่นในลักษณะไปเช้า-เย็นกลับ

ในปี พ.ศ. 2544 จังหวัดพัทลุงมีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 336,661 คน มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 43.40 มีวันพักเฉลี่ย 1.71 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 608 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 282.9 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 320,439 คน ลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 4.82 เมื่อพิจารณาในส่วนของสถานที่พักแรม พบว่ามีจำนวนสถานพักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 3 แห่ง มีจำนวนห้องพัก 270 ห้อง มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 32.81 มีวันพักเฉลี่ย 1.86 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 600 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 274.4 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่ จำนวน 362,713 คน มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 41.01 มีวันพักเฉลี่ย 1.77 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 651.90 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 341.09 ล้านบาท

(3) **ประมาณการสถิติการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช** พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีแหล่งท่องเที่ยวส่วนหนึ่ง (อ.หัวไทร อ.ชะอวด) อยู่ใน จ. นครศรีธรรมราช ซึ่งถือได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม อุทยานแห่งชาติ และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2543 จ.นครศรีธรรมราช มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 793,568 คน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้านั้น ร้อยละ 0.27 เมื่อพิจารณาในส่วนของสถานที่พักแรม มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 39 มีวันพักเฉลี่ย 1.96 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,335 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,797 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2544 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 812,301 คน มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 39.51 มีวันพักเฉลี่ย 1.98 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,336 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,892 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่เป็นจำนวนทั้งสิ้น 847,073 คน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 4.28 เมื่อพิจารณาในส่วนของสถานที่พักแรม พบว่ามีจำนวนสถานพักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 13 แห่ง มีจำนวนห้องพัก 1,278 ห้อง มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 44.48 มีวันพักเฉลี่ย 2.03 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,314 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,976 ล้านบาท

ในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนผู้มาเยี่ยมชมในพื้นที่ จำนวน 1,021,955 คน มีอัตราการเข้าพักแรมเฉลี่ยร้อยละ 44.79 มีวันพักเฉลี่ย 1.99 วัน และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน 1,322.33 บาท มีรายได้รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2,413.92 ล้านบาท

ตารางที่ 2.22 ประมาณการสถิติจำนวนผู้มาเยี่ยมชมและรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

จังหวัด	ประมาณการสถิติการท่องเที่ยว							
	2543		2544		2545		2546	
	จำนวนผู้มา เยี่ยมชม	รายได้ (ล้านบาท)	จำนวนผู้มา เยี่ยมชม	รายได้ (ล้านบาท)	จำนวนผู้มา เยี่ยมชม	รายได้ (ล้านบาท)	จำนวนผู้มา เยี่ยมชม	รายได้ (ล้านบาท)
	(คน)		(คน)		(คน)		(คน)	
สงขลา	2,200,902	12,981	2,298,997	13,799	2,348,330	14,350	2,339,888	14,210.08
พัทลุง			336,661	282.9	320,439	274.4	362,713	341.09
นครศรีธรรมราช	793,568	1,797	812,301	1,892	847,073	1,976	1,021,955	2,413.92

จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวภาพรวมในระดับจังหวัดและในแหล่งท่องเที่ยวหลักบางแห่งในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา (ตารางที่ 2.22 และตารางที่ 2.23) พบว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและพักแรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลดีในการกระตุ้นสถานะทางเศรษฐกิจและรายได้ในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในบางพื้นที่จะมีการกระจุกตัวของรายได้ค่อนข้างเห็นได้ชัด เช่น ในเขต อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา การวางแผนและวางแนวทางเพื่อกระจายรายได้ลงไปในระดับท้องถิ่นจึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่ควรนำมาวิเคราะห์เพื่อให้เกิดผลดีต่อชุมชนโดยรอบพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ตารางที่ 2.23 ประมาณการสถิติการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหลักของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	จำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละปี				เฉลี่ย/ คน/วัน
		2543	2544	2545	2546	
1	เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลสาบ	135,389	147,785	140,252	137,957	45
2	อุทยานนกน้ำทะเลน้อย		201,415	165,582	111,482	664
3	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านกโตนาช้าง			278,095	275,210	1,887
4	อุทยานแห่งชาติเขาปู่-เขาย่า		32,552	30,631	38,122	167

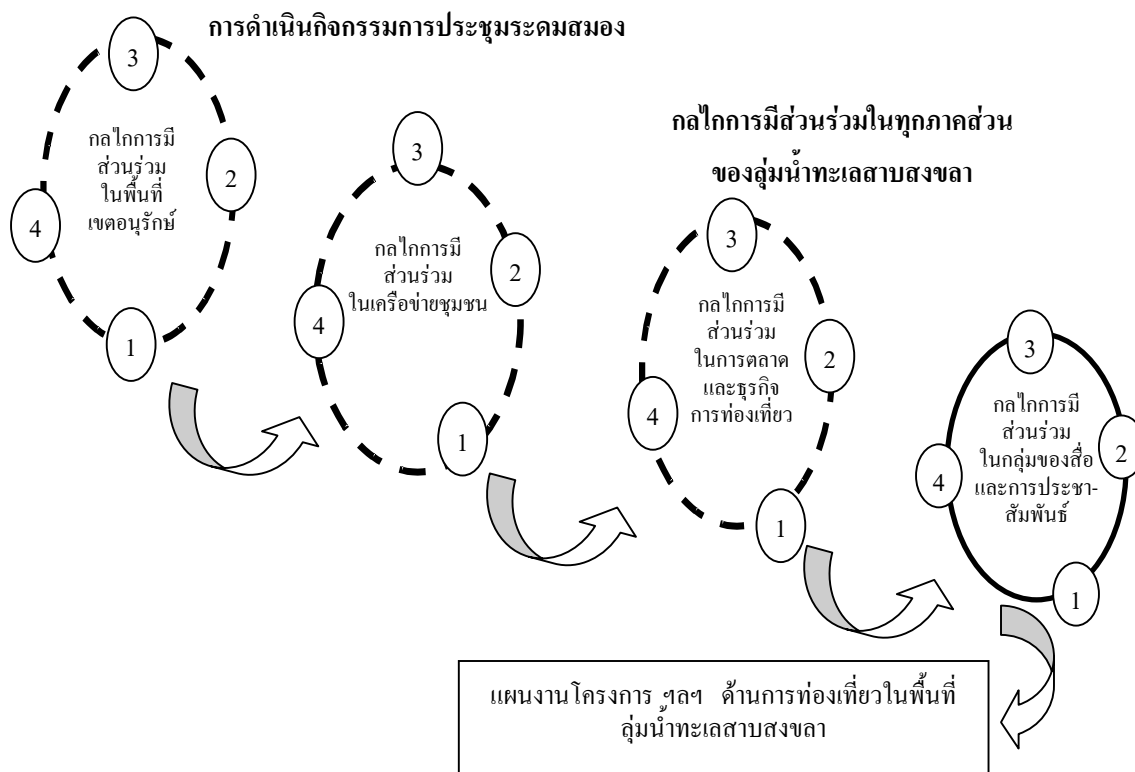
ที่มา: จากการสำรวจ/รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในการศึกษาครั้งนี้

2.6 การระดมสมองเพื่อวางแนวทางส่งเสริมและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

จากการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดประชุมระดมสมอง เพื่อการส่งเสริมและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานให้ภาคประชาชน มีการกลั่นกรองและเสนอแนะตลอดจนหาข้อสรุปร่วมกันในการบ่งชี้ศักยภาพและข้อจำกัดต่างๆ ในการดำเนินโครงการแผนงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ที่ผ่านมาและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยได้กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ พันธกิจ และแนวทางในการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความชัดเจนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ทางคณะผู้ศึกษาได้รวบรวมประเด็นพิจารณาที่ภาคประชาชนนำเสนอวิเคราะห์ และนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการกลั่นกรอง เพื่อกำหนดแผนงานและนำเสนอโครงการตามลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสามารถผลักดันสู่แผนปฏิบัติการ ที่เป็นรูปธรรมและเอื้อประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในลำดับถัดไป

การประชุมระดมสมองได้จำแนกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกเป็น 4 กลุ่มหลัก (รูปที่ 2.13)

ที่มา: ดัดแปลงจากสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2545

รูปที่ 2.13 การดำเนินกิจกรรมการประชุมระดมสมองโดยกลไกการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในการดำเนินกิจกรรมการประชุมระดมสมอง สามารถสรุปและวิเคราะห์ตามประเด็นพิจารณาได้ดังนี้

(1) **การจัดเก็บค่าธรรมเนียม** ในกรณีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ มีการเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

- การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว ควรมีอัตราการเก็บที่เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เกิดความคุ้มค่าในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว
- มีการจัดเก็บที่เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- มีความโปร่งใส ชัดเจนในการจัดเก็บค่าธรรมเนียม และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้
- การบริหารจัดการด้านการจัดเก็บค่าธรรมเนียมควรเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนและต่อแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นหลัก

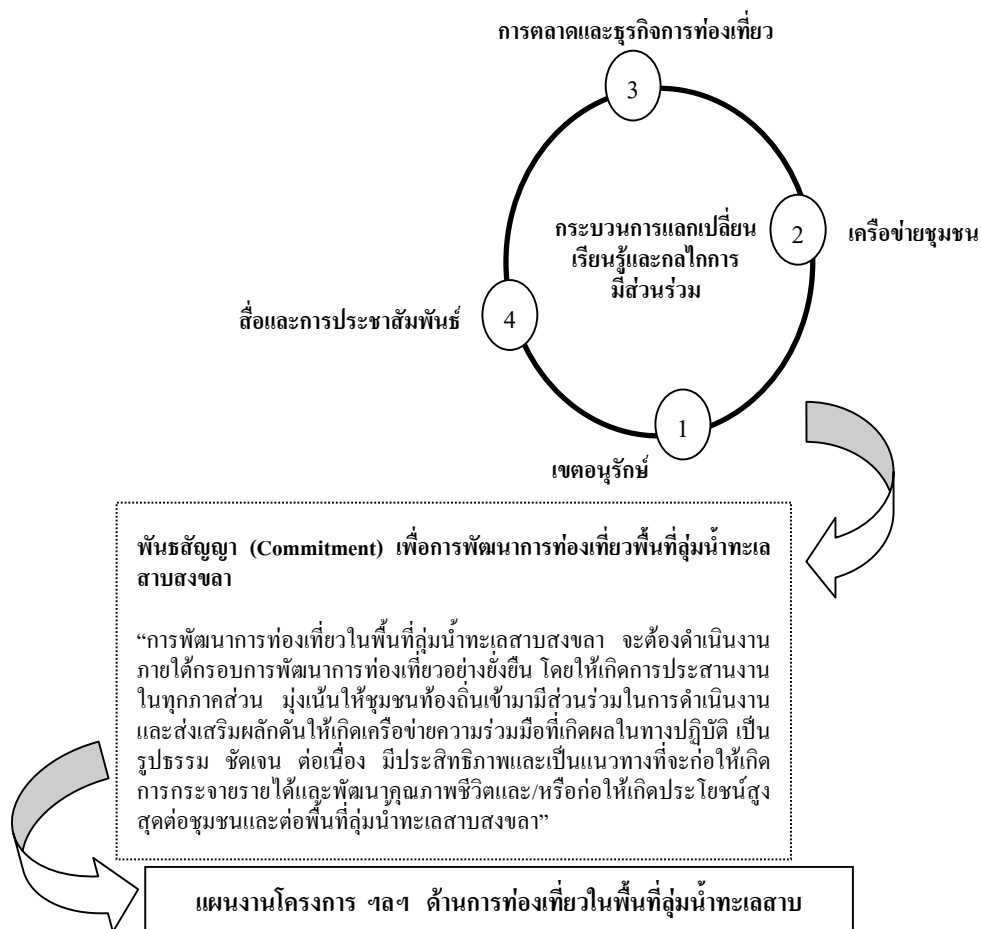
(2) **เครือข่ายชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยว** ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลามีความพร้อมและศักยภาพในการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว การสร้างองค์ความรู้การทำงานในระดับท้องถิ่น การวางแผนการดำเนินงานและกำหนดแผนงานด้วยตัวเอง ตลอดจนการเล็งเห็นถึงการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวจากอาชีพและทรัพยากรในท้องถิ่น ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะผลักดันให้การท่องเที่ยวการสร้างรายได้จากอาชีพเสริม และเป็นเครื่องมือในการสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เกิดขึ้น ซึ่งการจะดำเนินงานดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบคือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและเพื่อพัฒนารูปแบบ/ประเภท/กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในระดับท้องถิ่น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวในระดับชุมชนท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนสู่แนวทางการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง จากการสำรวจพบว่าเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกระจายอยู่โดยรอบพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เช่น กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ท่าหิน ต.ท่าหิน อ.สทิงพระ จ.สงขลา ชมรมการท่องเที่ยวเกษตรเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา และชมรมชาวประมง อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง เป็นต้น

(3) **การพัฒนาตลาดและธุรกิจท่องเที่ยว** การพัฒนาตลาดและธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ควรมีการศึกษาถึงแนวโน้มความเป็นไปได้ในการขยายตัวของกลุ่มนักท่องเที่ยว การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวกับหน่วยงานหรือเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำฯ การสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การสร้างคุณภาพ มาตรฐาน ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาส่วนแบ่งทางการตลาดให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(4) **บทบาทของสื่อและการประชาสัมพันธ์** สื่อและการประชาสัมพันธ์ถือว่ามีความสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อการลงทุนด้านการท่องเที่ยว การสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีส่วนในการผลักดันให้เกิดความต่อเนื่องของการดำเนินงาน ที่ผ่านมาสื่อและการประชาสัมพันธ์มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวหลักเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวรองและแหล่งท่องเที่ยวระดับอนุภาคขาดจุดขายที่ชัดเจน จึงไม่สามารถประชาสัมพันธ์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ การดำเนินงานในระยะต่อไปจึง

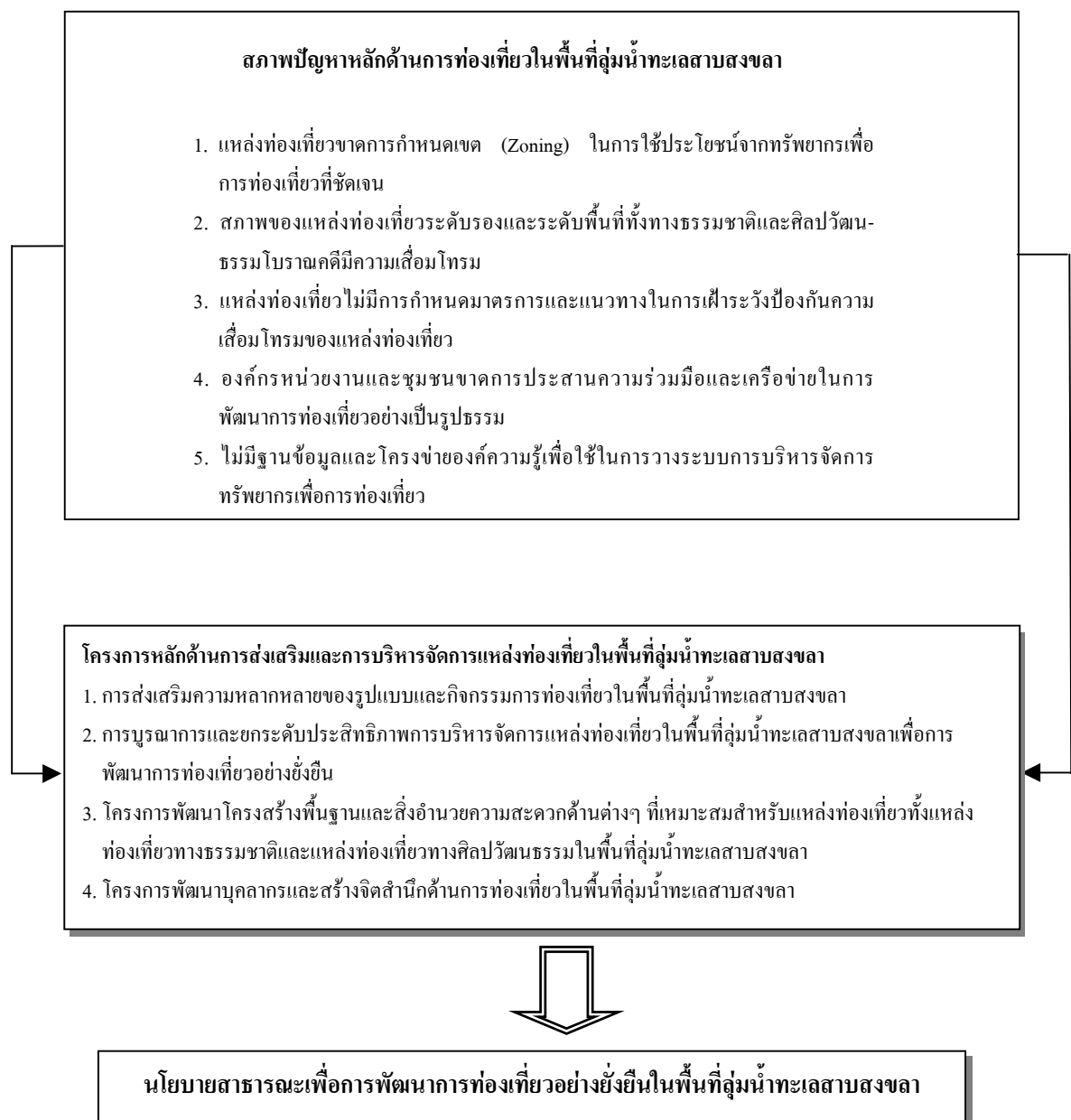
ควรพัฒนาจุดขาย โดยนำเสนอรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนชุมชนเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

(5) **พันธสัญญาเพื่อการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา** โดยภาพรวมของการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของการมีส่วนร่วมของชาวบ้านและการดำเนินกิจกรรมการประชุมระดมสมองเพื่อหาข้อสรุปนั้น ได้มีการร่วมเสนอและกำหนดพันธสัญญาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาร่วมกัน เพื่อเป็นการกำหนดกรอบการทำงานและกำหนดทิศทางในการวางแผนงานและโครงการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในลำดับถัดไป (รูปที่ 2.14)

รูปที่ 2.14 พันธสัญญาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
(การประชุมระดมสมอง 12 ก.ค. 2547)

(6) **กรอบแผนงาน และโครงการเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา** การดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาจากความชัดเจน ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการกำหนดแผนงาน และขาดความต่อเนื่องในการดำเนินโครงการ ทั้งนี้ หากมีการวิเคราะห์ประเด็นปัญหา จัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนโดยยึดแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำเป็นสำคัญจะสามารถบ่งชี้และจำแนกแผนงานหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้าน คือ แผนงานด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์ แผนงานด้านการเฝ้าระวังป้องกัน และแผนงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยทางทีมผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และคัดเลือกตัวอย่างของแผนงานที่จะขับเคลื่อนสู่การกำหนดโครงการหลักด้านการท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังนี้ (รูปที่ 2.15)

รูปที่ 2.15 การวิเคราะห์แผนงานและโครงการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

2.7 แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติซึ่งส่วนมากเป็นพื้นที่อนุรักษ์ และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีแนวโน้มขยายตัว ทั้งจำนวนแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น อย่างไรก็ตาม ความตระหนักถึงคุณค่าและความยั่งยืนของระบบนิเวศ ความเป็นประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี ยังอยู่ในระดับต่ำ แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้องยังไม่รับรู้กันอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยทำให้สภาพธรรมชาติ สภาพความเป็นประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี เสื่อมโทรม เช่น ระบบนิเวศถูกทำลาย และความหลากหลายทางชีวภาพลดลง โบราณสถานถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับสภาพเดิม และวิถีชีวิตของชุมชนที่เปลี่ยนแปลง ความเป็นเอกลักษณ์สูญหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง ที่มีศักยภาพสูง และศักยภาพปานกลาง แต่มีความเสี่ยงต่อผลกระทบสูง นอกจากนี้การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะในพื้นที่อนุรักษ์ ยังอาจเกิดความขัดแย้งกับกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของพื้นที่อนุรักษ์ด้วย

2.7.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นไปยังประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) **การบำรุงดูแลรักษา** ป้องกันและลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้คงความสวยงามและคุณค่าทางธรรมชาติ ทั้งนี้แนวทางการบริหารจัดการควรให้ความสำคัญกับ

- การจำแนกแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์และจัดวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ตามสภาพทางธรรมชาติของแต่ละแห่ง ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาจะประกอบด้วย ป่าเขา น้ำตก ถ้ำ ทะเลสาบ ชายทะเล เกาะ อ่าว ป่าชายเลน พื้นที่ชุ่มน้ำต่างๆ และนกน้ำ

- จัดรูปแบบการท่องเที่ยว ที่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ถ้าเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก และแหล่งท่องเที่ยวรอง อาจจะต้องปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบของกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ หลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

- การสนับสนุนการประกอบการที่มีมาตรฐานถูกต้อง
- การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว
- การกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมในพื้นที่อนุรักษ์ ชกเล็กและหลีกเลี่ยงการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกกระทบ และพื้นดินไถ่ยาก และกำหนดเขตสำหรับการทำกิจกรรมอื่นๆ และสาธารณูปโภค

- การประชาสัมพันธ์ และจัดทำแนวปฏิบัติ (Code of conduct) แก่ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง ส่งเสริมการโฆษณาและการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องภายใต้ขอบเขตการพัฒนาที่ยั่งยืน

- การรักษาระเบียบข้อบังคับของพื้นที่อนุรักษ์ โดยใช้กฎหมายต่างๆ ควบคุมดูแล รักษาสภาพแวดล้อมอย่างเคร่งครัด เน้นการแนะนำ ดักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่กันไป

(2) **การให้ความรู้** พัฒนาจิตสำนึกและความตระหนักต่อคุณค่าของแหล่งธรรมชาติแก่ทั้งชุมชนผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว

- การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่มาสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยว
- การบริการนำเที่ยว มีการเตรียมตัวนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพื้นที่ เช่น ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม การเตรียมตัวในการเดินทาง การปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ
- พัฒนามัคคุเทศก์ในท้องถิ่นให้มีคุณภาพ เช่น มีมาตรฐานที่ยอมรับ มีจิตสำนึก มีความรู้เกี่ยวกับพื้นที่เป็นอย่างดี

(3) **การมีส่วนร่วม และผลประโยชน์ต่อชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นตั้งอยู่**

- ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ ตั้งแต่ระดับการวางแผนนโยบายท่องเที่ยวในแหล่งของตน ถึงระดับการลงมือปฏิบัติ
- ชุมชนได้ประโยชน์ทดแทนจากการที่ถูกจำกัดการใช้พื้นที่เพื่อประกอบอาชีพอื่น
- การบริหารจัดการให้รายได้จากการท่องเที่ยวกระจายสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง
- ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมการตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่พร้อม ง่ายต่อการถูกกระทบกระเทือนจากการท่องเที่ยว

(4) **การจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างท้องถิ่น**

- การประสานงานการบริการการท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวแหล่งเดียวกัน หรือแหล่งที่เชื่อมโยงถึงกัน
- สร้างความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน
- กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะที่มีความเข้มงวดมากเป็นพิเศษ โดยให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม และเน้นความสำคัญของทรัพยากรเหนือความต้องการส่วนบุคคล

2.7.2 แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

จากลักษณะสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของกลุ่มน้ำ ทำให้พื้นที่ประวัติศาสตร์หลายแห่งมีความเกี่ยวเนื่องกัน โดยเฉพาะบริเวณที่เคยเป็นศูนย์กลางของเมืองและศูนย์กลางของชุมชนโบราณ ทำให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์เพียงบางแห่งเท่านั้นที่ได้รับการฟื้นฟูบูรณะ และคงมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลงเหลืออยู่ อีกหลายแห่งอยู่ในสภาพทรุดโทรม หรือไม่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลงเหลืออยู่เลย สภาพพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชน พื้นที่เกษตรกรรม และสถานที่ราชการ แนวทางในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวควรชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบริเวณเหล่านี้ในอดีต และความเป็นมาเกี่ยวเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ในบางพื้นที่ที่ยังมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์หลงเหลืออยู่บ้าง ก็ควรฟื้นฟูบูรณะในอดีตรื้อให้ปรากฏขึ้นอีกครั้ง ในบริเวณที่มีการบูรณะปรับปรุงแล้วก็ควรดำเนินการให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพดั้งเดิม

แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ควรมุ่งเน้นไปยังประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) การบำรุงดูแลรักษา ป้องกันและลดผลกระทบต่อบรรยากาศ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต ให้คงความดั้งเดิม ความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และคุณค่าทางประวัติศาสตร์

- จัดรูปแบบการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- การกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ รวมทั้งพื้นที่เอกชน และเขตชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- การประชาสัมพันธ์ และจัดทำแนวทางการปฏิบัติ แก่ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง
- การรักษาระเบียบข้อบังคับ โดยใช้กฎหมายควบคุมดูแล รักษาสมบัติและสภาพแวดล้อมของแหล่งโบราณสถานอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ดักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่กันไป

(2) การให้ความรู้ พัฒนาจิตสำนึกและความตระหนักต่อคุณค่าของโบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต แก่ทั้งชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว

- มุ่งเน้นความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การดำรงอยู่ของชาติพันธุ์ และความเป็นอัตลักษณ์
- ปลุกจิตสำนึก ให้รักและหวงแหน และร่วมใจกันพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนไปให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม
- นำเรื่องราว เรื่องเล่า ตำนาน ของท้องถิ่นมาสื่อความหมายกับนักท่องเที่ยว

(3) การมีส่วนร่วม และผลประโยชน์ต่อชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นตั้งอยู่

- ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ตั้งแต่ระดับการวางนโยบายท่องเที่ยวในแหล่งของตน ถึงระดับการลงมือปฏิบัติ
- มีการบริหารจัดการให้รายได้จากการท่องเที่ยวกระจายสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง
- ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมการตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่พร้อม ที่วิถีชีวิตดั้งเดิมจะถูกกระทบกระเทือนจากการท่องเที่ยวได้ง่าย

2.8 การกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

จากข้อมูลการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา การวิเคราะห์ประเมินความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยวและการวิเคราะห์ SWOT ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาในภาพรวม คณะผู้ศึกษาได้นำมาสร้างกรอบในการวางกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวตามลำดับความสำคัญของศักยภาพและความเสี่ยงของผลกระทบดังนี้

(1) กลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีลักษณะเด่นที่สามารถพัฒนาให้เป็นจุดขายทางการตลาดหลายประการ คือ

- เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงามตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นหาดทราย (ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย อ.ระโนด) น้ำทะเล ป่าเขา เกาะเล็กเกาะน้อย ภายในทะเลสาบสงขลา ตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบ

- เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสงบ ปลอดภัย และสะดวกสบาย
- เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงไว้ซึ่งประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
- เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเดินทางและเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ใกล้เคียง

จากการพิจารณาลักษณะเด่นประการต่างๆ ของพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะที่ทำให้พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งท่องเที่ยวพิเศษ แตกต่างกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นจุดขายหลักคือ “เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงามตามธรรมชาติและยังคงรักษาไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น” เห็นควรกำหนดกลยุทธ์ดังนี้

- กลยุทธ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

(ก) กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว โดยวางแผนทางให้สอดคล้องกับศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับและความเสี่ยงของผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่

(ข) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางด้านโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม

(ค) วางแผนการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เช่น มีการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยว เขตสงวนเพื่อการศึกษาและรักษาสีเขียวเขตพื้นฟู เป็นต้น

(ง) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสนอทางเลือกและสร้างโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

(จ) สนับสนุนโครงข่ายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและเกิดความเชื่อมโยงทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพต่อไป

- กลยุทธ์ในการบริการนักท่องเที่ยว โดยพิจารณาองค์ประกอบดังนี้

(ก) จัดให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง

(ข) จัดระบบการเดินทาง การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามสมควร และให้เหมาะกับพื้นที่และประเภทของกิจกรรม โดยเน้นด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นหลัก

(ค) จัดให้มีศูนย์และสื่อเพื่อให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว

(ง) สนับสนุนให้มีการพัฒนาบุคลากรในระดับท้องถิ่น เพื่อมาดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้ให้กับชุมชนและประชาชนท้องถิ่น

นอกจากนี้ การรู้จักกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายจะช่วยให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ในการบริการนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาแบ่งเป็น 2 กลุ่มที่สำคัญ คือ

- นักท่องเที่ยวจากภายในประเทศ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยทั่วไป โดยเน้นกลุ่มเยาวชนและกลุ่มวัยทำงาน ซึ่งมีศักยภาพสูงในการท่องเที่ยว

- นักท่องเที่ยวจากภายนอกประเทศ ได้แก่

(ก) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั่วไป โดยเน้นกลุ่มของนักท่องเที่ยวจากประเทศยุโรป เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ให้ความสนใจในธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมเป็นพิเศษ

(ข) นักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ รวมทั้งจีนและไต้หวัน

(2) กลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับโอกาสและสิ่งคุกคามในการพัฒนา การพิจารณาและวิเคราะห์ โอกาสและสิ่งคุกคามของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา จะช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาในภาพรวมที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ได้ คณะผู้ศึกษาเห็นว่าสิ่งคุกคามที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เกิดจากประเด็นปัญหาดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น และประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลแยกตามลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

- ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ในทิศทางสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
- นโยบายของภาครัฐในด้านการท่องเที่ยว
- นโยบายขององค์กรและหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

(3) กลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการตลาด

• กำกับกับการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

• สนับสนุนการตลาดในรูปแบบการประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- ส่งเสริมการตลาดในรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม โดยมีการพัฒนาทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรม เพื่อกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการบริการการนำเที่ยว มาตรฐานในการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเป็นประเด็นหลัก

- ส่งเสริมการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวภายใต้ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการใช้สื่อที่หลากหลายและมุ่งพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกพื้นที่

(4) กลยุทธ์ทางการตลาด

- วิเคราะห์ด้านตลาดการท่องเที่ยวลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา นอกจากการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวางแผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์

- เป้าหมายทางการตลาด

- (ก) ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น
- (ข) สร้างภาพลักษณ์ให้ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามทางธรรมชาติ และคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนั้น บริเวณโดยรอบลุ่มทะเลสาบสงขลายังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังคงรักษาสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นไว้ได้อย่างสมบูรณ์

- จุดเด่นเพื่อส่งเสริมการขายทางการท่องเที่ยว

- (ก) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและทางระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่นของคนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- (ข) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีวิถีชีวิตท้องถิ่นดั้งเดิมที่เรียบง่าย สงบ

- (ค) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

- (ง) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะดวกในการเดินทางเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- (จ) นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงหลายแห่งได้ในคราวเดียวกัน จากการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบริเวณรอบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาพบว่า มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพิเศษ แตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่เป็นจุดขายหลักของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- (ฉ) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยทั้งต่อนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

- (ช) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานที่พักแรมรองรับนักท่องเที่ยวในหลายระดับได้ มาตรฐานและมีความสะดวกในการเดินทาง

- นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

(ก) นักท่องเที่ยวภายในประเทศ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย

(ข) นักท่องเที่ยวภายนอกประเทศ ได้แก่ นักท่องเที่ยวต่างชาติทั่วไป โดยเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น นักท่องเที่ยวยุโรป เนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความสนใจพิเศษในธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นพิเศษ นอกจากนี้ กลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย สิงคโปร์ จีน เกาหลี ไต้หวัน เป็นนักท่องเที่ยวเป้าหมายหลักของพื้นที่ เนื่องจากอยู่ใกล้และสามารถเดินทางมาเยือนได้ง่าย

• **การดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด** การดำเนินงานในการกำหนดกลยุทธ์ทางด้านตลาดการท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายจำเป็นต้องใช้วิธีการกำหนดจากกลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- **กลุ่มของนักท่องเที่ยวท้องถิ่น** หมายถึง นักท่องเที่ยวมาจากพื้นที่โดยรอบลุ่มทะเลสาบสงขลา ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ให้ทราบถึงแผนการพัฒนา การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่างๆ อย่างทั่วถึง และทันต่อสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการพัฒนา และเกิดการยอมรับให้ความร่วมมือจากคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ ชุมชนในท้องถิ่นยังช่วยสร้างความประทับใจให้เกิดแก่ผู้มาเยือน ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว

- **กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศ** ได้แก่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหลักคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ควรส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวรู้จักพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงามตามธรรมชาติและคงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยอาจใช้สื่อการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานจะต้องวางแผนให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และลักษณะเด่นของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ใช้สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภายในและภายนอกประเทศ เป็นช่องทางสำคัญในการดำเนินงานโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ตลอดจนจัดกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว โดยจัดในลักษณะกิจกรรมประจำ เช่น เทศกาลต่างๆ ตามวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

- **กลุ่มสื่อมวลชน** ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อสารมวลชนทุกแขนง โดยครอบคลุมสื่อมวลชนที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมโดยตรง ควรส่งเสริมให้สื่อมวลชนรู้จักพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา มีความเข้าใจและรู้สึกที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกนี้ไปยังสื่อมวลชน โดยให้มีการส่งข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวบริเวณลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวพิเศษเพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ให้กับสื่อมวลชนเพื่อสามารถนำไปถ่ายทอดได้ชัดเจนขึ้น

2.9 มาตรการในการควบคุมและลดความเสี่ยงของผลกระทบต่อบรรณิเทศ วิธีชีวิตชุมชน วัฒนธรรมและ ประเพณีของชุมชนลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

การวางมาตรการจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับระดับความเสี่ยงของผลกระทบที่ได้จากการประเมินศักยภาพและขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ท่องเที่ยว

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลบางส่วนในพื้นที่ท่องเที่ยวลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา คณะผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางในการกำหนดมาตรการควบคุมและลดความเสี่ยงของผลกระทบในภาพรวมในด้านต่างๆ โดยเสนอมาตรการแบ่งตามระดับผลกระทบดังนี้

(1) มาตรการเชิงรุก

- การบังคับใช้กฎหมายข้อบังคับอย่างเข้มงวด
- การประกาศให้พื้นที่ท่องเที่ยว (ทั้งเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรม) ที่เปราะบาง เป็นเขตอนุรักษ์และฟื้นฟู
- การจัดตั้งระบบติดตามตรวจสอบสภาพแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ตลอดจนทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว
- การกำหนดจำนวนและกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ ไม่ให้เกินกำลังรองรับของสภาพพื้นที่ทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางโบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม
- การจัดเก็บค่าเข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม เพื่อมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมจากผลกระทบที่เกิดขึ้น

(2) มาตรการในการเฝ้าระวังและป้องกัน

- กำหนดปัจจัยหรือดัชนีชี้วัดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเพื่อการติดตามตรวจสอบ
- จัดตั้งระบบติดตามตรวจสอบสภาพแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการบริหารจัดการในพื้นที่ท่องเที่ยว